

KOPSO LĪ

LATVIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS

2011. gada oktobris nr. 10 (1013)

www.lns.lv

Iznāk no 1954. gada

ŠAJĀ NUMURĀ

Centrālās tēmas:
mēs – Eiropas skatījumā
un mēs – savā Nedzirdīgo
dienā – 1., 2., 8. – 9. lpp.

Skolās sācies jaunais
mācību gads. Priecē mūsu
jauniešu vēlme mācīties
tālāk – 4., 5. lpp.

Tulku darbs – tik pie-
prasīts un daudzveidīgs
Latvijā un pasaulē – 6. –
7. lpp.

Zīmju valoda pama-
zām kļūst atpazīstama
plašākā sabiedrībā, arī
Saeimas deputātu vidū –
3. lpp.

Sociālās ziņas. Var no-
derēt! – 10. lpp.

Valdis Voitkevičš tur-
pina stāstīt par Pasaules
nedzirdīgo kongresu
Dienvidāfrikā.

Arī lasītāju vērtējums
par „Kopsoli” – 11. lpp.

Mūsu vidū daudz cil-
vēku ar zelta rokām...
Daži piemēri, kas māca
„dzīves ābeci” – 12. lpp.

Kā cīnīties ar bezdar-
bu? Krievijas pieredze –
13. lpp.

Sportam vienmēr sava
vieta – vai Romā, vai Lat-
vijā – 14. lpp.

Mājaslapas ziņu pār-
skats – 15. lpp.

Dažādi ziņojumi, mīļi
sveicieni, piemiņas vārdi
– 16. lpp.

NĀKAMAJĀ NUMURĀ

Speciāla materiālu
kopa vēstīs par LNS jau-
najiem namiem – sociālās
rehabilitācijas centriem
Liepājā un Rīgā.

Drīz būs pavisam ga-
tavi!

PĀRSTĀVJI NO EIROPAS KOMISIJAS ATZINĪGI NOVĒRTĒ LNS VEIKUMU PROJEKTĀ

ILZE KOPMANE VALDIS KRAUKLIS

14. – 15. septembrī Rīgā
notika Eiropas Savienības
fondu Uzraudzības komite-
jas kārtējā sanāksme, kurā
piedalījās pārstāvji no Ei-
ropas Komisijas. Šīs darba
vizītes ietvaros viņi izteica
vēlmi apmeklēt Latvijas
Nedzirdīgo savienību un
tur ieradās, lai iepazītos ar
projekta „Klusuma pasaule”
īstenošanu.

Izmantojot iespēju, „Kop-
soli” uzdeva dažus jautāju-
mus Eiropas Komisijas No-
darbinātības, sociālo lietu un
iekļaušanas ģenerāldirekto-
rāta nodaļas vadītājam Jiří
Švarca kungam (*attēlā – vidū*).

Tālāk lasiet nākamajā lpp.

PIE ELVĪRAS IELAS BALTĀ NAMA

ZIGMĀRS UNGURS JURIS GRUNDULIS, VALDIS KRAUKLIS UN ZIGMĀRS UNGURS

Jā, tieši tur, LNS galvenās mītnes pagalmā, šogad tika svinēta Pasaules Nedzirdīgo diena. Katru gadu organizatori cenšas pārsteigt nedzirdīgo sabiedrību ar arvien neparastākām, eks-
kluzīvām svīnēšanas vietām. Ar prieku, bet ne ar īpašu pārsteigumu uzņēmām Nedzirdīgo die-
nas svīnēšanu gan Rīgas Kongresu namā, gan Dzintaru koncertzālē, gan Rīgas Latviešu biedrī-
bā un citās glaunās vietās. Taču šogad tiešām bija varens pārsteigums: nekādu spožu parketu,
nekādu piļu un koncertzāļu! LNS prezidents Arnolds Pavlins izdomāja: nu kāpēc gan nevaram
svīnēt savus svētkus paši savās mājās tepat Elvīras ielā? Varam! Un nosvinējām skaisti!

Tūlīt pēc svētku atklāšanas pie jaunā Rehabi-
litācijas centra sastājās milzīga rinda (*skat. 9.lpp.*
– 9. *attēlā*), lai apskatītu jaunās telpas. LNS dar-
binieki ieinteresētos mazās grupās izvadāja pa vi-
siem trim stāviem un pastāstīja, kurās telpās kas

būs. Veselas trīs stundas cauri jaunā nama telpām
plūda sajūsminātie ekskursanti. Anna Moiseja pēc
ēkas apskates trāpīgi pateica: „Ar šo Rehabilitāci-
jas centru Pavlins uzcēlis sev pieminekli”. Patiesi
vārdi, vai ne?

Tālāk lasiet 8. – 9. lpp.

PĀRSTĀVJI NO EIROPAS KOMISIJAS ATZINĪGI NOVĒRTĒ LNS VEIKUMU PROJEKTĀ

INTERVIJA

Lūdzu, iepazīsimies! Kāds ir jūsu amats un kādu interešu sfēru jūs pārstāvat, strādājot Eiropas Komisijā?

Esmu Eiropas Komisijas Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļaušanas ģenerāldirektorāta nodaļas vadītājs. Manas nodaļas uzdevums ir veicināt sekmīgu Eiropas Sociālā fonda finansējuma plānošanu un apguvi, kā arī pārraudzīt un novērtēt ar nodarbinātību un sociālajiem jautājumiem saistīto politiku īstenošanu, tostarp arī stratēģijas Eiropa-2020 ieviešanu Latvijā, Lietuvā, Igaunijā un Somijā

Kāpēc jūs izvēlējāties iepazīties tieši ar projekta „Klusuma pasaule” norisi Latvijas Nedzirdīgo savienībā?

Mūsu mērķis bija tuvāk iepazīties ar kādu Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētā projekta īstenošanu Latvijā. Šoreiz īpaši vēlējamies apskatīt kādu ar sociālo iekļaušanu saistīto projektu.

Starp vairākiem pašreiz īstenotajiem projektiem izvēlējamies projektu „Klusuma pasaule” gan saņemto pozitīvo atsauksmju dēļ, gan ņemot vērā publiski pieejamās informācijas apjomu Latvijas Nedzirdīgo savienības mājaslapā un citos informācijas avotos.

Kāds iespaids jums ir par tur redzēto un uzzināto? Kas, pēc jūsu domām, raksturo projekta sekmīgu izpildes gaitu? Kādi ir jūsu galvenie kritēriji, vērtējot to?

Pēc projekta apmeklējuma varam teikt, ka esam patiesi gandarīti par projektā līdz šim sasniegtajiem rezultātiem, kas sekmē nedzirdīgo un vājdzirdīgo cilvēku pilnvērtīgu iekļaušanos sadzīvē un darba tirgū. Īpaši priecājamies par projektā iesaistīto darbinieku augsto pašatdevi projekta ieviešanā un tā dalībnieku aktīvo līdzdalību projekta norisēs.

Viesojoties gan Latvijas Nedzirdīgo savienības birojā, gan LNS kultūras namā „Rītausma”, mēs redzējām daudz smaidošu projektā iesaistīto dalībnieku, kas ar prieku līdzdarbojas dažādās norisēs. Tas norāda uz to, ka projekts nav tikai formāls pasākums, bet gan veids, kā uzlabot nedzirdīgo cilvēku dzīvi ar viņu pašu atbalstu.

Kopumā var teikt, ka šis projekts noteikti kalpo kā pozitīvs piemērs Eiropas Sociālā fonda izvirzīto mērķu, to skaitā – sociālās iekļaušanas sekmēšanai Latvijā.

Vai jau agrāk jums bijusi saskare ar nedzirdīgajiem cilvēkiem dzīvē, darbā? Piemēram, Eiroparlamenta deputāts no Ungārijas Adams Kosa ir nedzirdīgs...

Šī bija mana pirmā tiešā saskare ar projektu, kura mērķauditorija ir nedzirdīgie

cilvēki. Ikdienā, protams, šāda saskare ir bijusi, tomēr es nešķiroju cilvēkus pēc to fiziskajām atšķirībām – viņi visi ir vienas sabiedrības locekļi. Mūsu uzdevums ir sekot, lai viņi tā arī justos.

Es vēlos uzsvērt, ka ikviens sabiedrības loceklis var sazināties ar nedzirdīgu un vājdzirdīgu cilvēku, ja vien to vēlas. Salīdzinot, šī nopietnā problēma katrā sabiedrībā ir nevis nespēja fiziski dzirdēt, bet gan nevēlēšanās sadzirdēt un izprast savus līdzcilvē-

sekmē nedzirdīgo iekļaušanos darba tirgū, sniedzot viņiem profesionālas apmācības un nodrošinot prakses un darba vietas. Šī projekta specifika ir tā, ka tas ir vērst uz jaunu darba vietu radīšanu inovatīvos uzņēmumos.

Somijā Mājokļu pakalpojumu asociācija izstrādā jaunu pieeju cilvēkiem ar invaliditāti, nedzirdīgajiem un sociālajām riska grupām ar nolūku palielināt viņu nodarbinātību.

Tā kā šie projekti vēl tiek turpināti, pašreiz ir sarežģīti novērtēt to rezultātus, tomēr mēs ceram, ka, šiem projektiem beidzoties, tiks būtiski uzlabotas nedzirdīgo un vājdzirdīgo cilvēku iespējas pilnvērtīgi iekļauties sabiedrībā un darba tirgū.

Vai Eiropas Savienība plāno finansēt līdzīgus – sociāla rakstura projektus, tādus kā „Klusuma pasaule”, arī pēc 2013. gada, kad beigsies pašreizējais 5 gadu periods?

Pašreiz – laikā, kad notiek sagatavošanās darbs nākošajam plānošanas periodam, kas ilgs no 2014. līdz 2020. gadam – vēl ir grūti precīzi pateikt tās jomas, kas saņems ES finansējumu arī turpmāk.

Tomēr gandrīz droši var apgalvot, ka atbalsta sniegšana sociālās iekļaušanas un nodarbinātības jautājumiem tiks turpināta, jo šīs ir divas nozīmīgas Eiropas Sociālā fonda atbalsta jomas.

Vai šī ir jūsu pirmā vizīte Latvijā? Jūsu iespaidi par Rīgu un mūsu zemi?

Latvijā un Rīgā esmu viesojies arī iepriekš.

Rīga ir ļoti skaista pilsēta ar daudzām vēsturiskām celtnēm un tradīcijām. Jūsu valstī ir daudz draudzīgu cilvēku, tomēr uz ielām pārsvarā ir redzami rūpju pārņemti cilvēki.

Tas ir saprotams, ņemot vērā grūtos sociālos un ekonomiskos apstākļus, turpinoties valsts atveseļošanai pēc krīzes. Tādēļ mani priecē tas, ka ir izdevies sastapt vairākus cilvēkus, kas ir apņēmības pilni sekmēt valsts attīstību, mazinot pašreizējo rūpju slogu.

Ceru, ka jau drīz, atkal viesojoties Latvijā, būs iespēja redzēt vairāk apmierinātu un smaidošu cilvēku.

Paldies, Švarca kungs, par šo interviju! Vēlam Jums vislabākos panākumus darbā arī turpmāk. ▲

Redakcijas komentārs: Pēc apmeklējuma LNS saņēma pateicības vēstuli no Švarca kunga par viesmīlīgo uzņemšanu un pozitīviem iespaidiem darba vizītes laikā: skat. LNS mājaslapas projektu sadaļā „Klusuma pasaule” (23.09.2011).

ZĪMJU VALODAS DARBNĪCA ZINĀTNES NAKTĪ

LILITA JANŠEVSKA NO ZVC ARHĪVA

Septembrī Eiropas Savienības dalībvalstis svin Eiropas valodu dienu. Latviešu valodas aģentūra (LVA) jau vairākus gadus šo pasākumu organizē arī Latvijā. Pirmo reizi pasākumā piedalās arī LNS Zīmju valodas centrs.

Šogad starp daudziem citiem pasākumiem, par kuriem varēja uzzināt no masu medijiem, tika plānotas arī Valodu darbnīcas Zinātnes nakts ES mājā.

Starp citām valodu darbnīcām (piemēram, franču, latviešu, islandiešu, grieķu, spāņu, itāļu valodas) tika iekļauta arī Zīmju

valodas darbnīca, kuru vadīju.

Kopā 8 grupas apceļoja visas valodu darbnīcas (vienā grupā bija ap 15 cilvēkiem). Pasākums ilga trīs stundas, vienas nodarbības laiks 15-20 minūtes, kuras laikā paspējām tās iepazīstināt ar zīmju alfabētu un atbildēt uz interesējošiem jautājumiem.

Valodu darbnīcu dalībnieki bija no dažādām skolām: Rīgas Klasiskās ģimnāzijas (10. klase), Turaidas pamatskolas (8., 9. klase), Valmieras Valsts ģimnāzijas 4 audzēkņi, Rīgas 34. vidusskolas (7.-9.klase), Privātās vidusskolas Klasika (8.klase), Rīgas Ebreju skolas, Rīgas 63. vidusskolas u.c. – skolēni, skolotāji un individuālie interesenti.

Cik konkrēti skolēnu no katras skolas bija, precīzu datu nav, tikai pasākuma dienā LVA mani informēja, no kādām tieši skolām bija pieteikušies uz šo pasākumu. ▲

TOP TERMINOLOĢIJAS VĀRDNĪCAS

ILZE KOPMANE NO ZVC ARHĪVA

Pašlaik Zīmju valodas centrā norit latviešu zīmju valodas terminoloģijas vārdnīcu *Lauksaimniecība un Pakalpojuma sfēra* nobeiguma darbi. Šogad iznāk trīs vārdnīcas (jau sagatavota – *Amatniecība*, 2011).

Tās pievienosies pārējām, kas jau izdotas projekta „Klusuma pasaule” ietvaros ar ESF līdzfinansējumu: *Finanšu darījumi* (2009); *Celtniecība un tehnika*, *Darba aizsardzība* (2010). Nākamajā gadā tām vēl pievienosies terminu vārdnīca *Kultūra*.

Darba grupā strādā **Ilona Liniņa**, **Skaidrīte Baure**, **Agita Intsone**, **Velta Kleina**. Pēc vajadzības tiek pieaicināti konsultanti attiecīgajā jomā. Tā, piemēram, pieredzējušie zemkopji **Raitis Pūce** un **Juris Bruģmanis** sniedza nozīmīgu palīdzību lauksaimniecības terminoloģijas zīmju atlasē.

Vienlaicīgi notiek kvalifikācijas paaugstināšanas semināri zīmju valodas tulkiem par jauno zīmju integrēšanu ikdienas praksē. Šī gada maijā tāds notika par zīmju valodas lietojumu pakalpojumu sfērā, bet novembrī

paredzams lauksaimniecības terminoloģijas jautājumos.

Lilīta Janševska, ZVC vadītāja: „Šīs septiņas vārdnīcas ir nozīmīgs projekta ieguldījums zīmju valodas attīstības veicināšanā – reģionos lietoto zīmju apzināšanā, apkopošanā un jaunu zīmju izstrādē. Vēl nepieciešamas daudzas citas šāda tipa vārdnīcas – to skaitā: medicīnas, uzņēmējdarbības, juridiskajā, sociālajā u.c. jomās.

Mēs nepārtraukti mēģinām papildu iespējas jaunu terminoloģijas vārdnīcu izdošanai. Pašlaik cita darba grupa (**Ainārs Osmanis**, **Edgars Vorslovs**, **Iveta Kraze**) sadarībā ar Baltijas Bērnu fondu veido datorterminoloģijas vārdnīcu zīmju valodā.

Paldies visiem, visiem, kas sekmējuši mūsu nedzirdīgo dzimtās valodas – latviešu zīmju valodas pilnveidošanu un attīstību. Tas ir labs ieguldījums mūsu valodas nākotnē.” ▲

Attēlā no kreisās Raitis Pūce, Lilīta Janševska, Agita Intsone un Ilona Liniņa

Ieguldījums tavā nākotnē

Eiropas Sociālais
fonds

Eiropas Savienība

INTERVIJA AR SAEIMAS DEPUTĀTI

IVARS KALNIŅŠ
NO PORTĀLA "WIKIMEDIA.ORG"

Saeimas deputāte AIJA BARČA, kas pārstāv Zaļo un zemnieku savienību, pirms 11. Saeimas vēlēšanām Rīgas Nedzirdīgo bērnu internātpamatskolas atklāšanas dienā Graudu ielā 21 izteica priekšlikumu piešķirt oficiālas valodas statusu zīmju valodai, bet KC „Rītausma” viņa tikšanās apmeklētājus informēja par pensiju sistēmu.

Arī tagad Aija Barča ievēlētā Saeimā. „KS” piedāvā lasītājiem interviju ar viņu par zīmju valodu un pensijām. Šeit lasiet par zīmju valodu.

Kādas ir jūsu domas par zīmju valodu?

Uzskatu, ka zīmju valoda ir būtiska cilvēkiem ar nopietniem dzirdes traucējumiem, tādēļ tai būtu jāpiešķir oficiālas valodas statuss.

Jūs pirms Saeimas vēlēšanām gan jaunajā Rīgas Nedzirdīgo skolā, gan kultūras centrā „Rītausma” izteicāt atbalstu oficiāla valodas statusa piešķiršanai zīmju valodai. Ko, jūsuprāt, nedzirdīgo sabiedrība no tā iegūs?

Iegūstot oficiālas valodas statusu, būtu iespējams pieprasīt surdotulkotāju zīmju valodā valsts televīzijā ziņu vai citiem būtiskiem raidījumiem, kas nodrošinātu cilvēku ar nopietniem dzirdes traucējumiem labākas iespējas integrācijai sabiedrībā.

Jūsu pārstāvētā politiskā partija, iespējams, paliks opozīcijā, kā jūs varēsiet realizēt šo nodomu par zīmju valodu?

Arī opozīcijā strādājoši deputāti atbilstoši likumam „Saeimas kārtības rullis” iesniedz priekšlikumus likumprojektos 2. un 3. lasījumam vai sagatavo un iesniedz Saeimas prezidijam izskatīšanai plenārsēdē jaunus likumprojekts ar ne mazāk kā 5 deputātu parakstiem.

◆ ◆ ◆

Oficiālās valodas statusa piešķiršana zīmju valodai ir nozīmīgs notikums daudzās Eiropas valstu nedzirdīgo organizācijās. Tagad mums atliek gaidīt, kad deputāte A. Barča savu priekšlikumu iesniegs Saeimā un arī pārējie Saeimas deputāti to atbalstīs.

Intervijas turpinājumu par pensijām lasiet 10. lpp.

PASAULES NEDZIRDĪGO DIENAS SARĪKOJUMS RAIŅA VAKARSKOLĀ

IVARS KALNIŅŠ SILVIJA REINĀNE

Pasaules Nedzirdīgo dienu Rīgas Raiņa 8. vakara (maiņu) vidusskolā sāka atzīmēt 2002. gadā, bet tad uz vairākiem gadiem šī tradīcija pārtrūka, lai beidzot šogad atgrieztos. Un tā 29. septembrī skolā notika sarīkojums, veltīts Nedzirdīgo dienai. Šīs dienas pasākumi allaž bijuši vērsti uz dzirdīgo un nedzirdīgo jauniešu savstarpējo sadarbību un sapratni. Šoreiz pasākumi izvērsās ar radošām darbnīcām, lekciju un mūsdienīgu muzikālu uzvedumu ar latviešu tautasdziesmu interpretāciju.

Šajā skolā kopš 7. septembra Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta finansētā projekta ietvaros skolēni no dažādām Rīgas skolām kopīgi dziedāja, dejoja, apguva pantomīmas un teātra elementus ekspertu vadībā. Šī projekta galīgais rezultāts bija redzams Nedzirdīgo dienas sarīkojumā.

DIENAS VIDŪ notika atklātā radošā nodarbība, kuru vadīja kustību teātra profesionāle Marija Antonova. Viņai palīdzēja aktrise un nedzirdīgo teātra speciāliste Jolanta Znotiņa. Tajā varēja piedalīties pedagogi, skolēni un citi interesenti. Pēc tam notika lekcija un diskusija par dzirdīgo un nedzirdīgo kultūras atšķirībām, kuru vadīja pieredzējusi lektore Inese Immure. Klātesošie dalībnieki tika rosināti atklāt dažādas atšķirības starp abām sabiedrībām, par kurām

agrāko Nedzirdīgo dienas pasākumu organizatore, kura šoreiz palika skatītāju lomā, savā pārliecinošajā runā uzsvēra, ka zīmju valoda šogad pirmo reizi oficiāli iekļauta Eiropas Valodu dienās atzīmējamo valodu sarakstā, un pierādīja, ka nedzirdīgie spēj visu.

SAVDABĪGS BIJA KOPĪGĀ ORĶESTRA MĒĢINĀJUMS, kurā iesaistījās visi klātesošie: vieni – orķestra sastāvā izmantoja dažādus mūzikas instrumentus, otri – zālē ritmizētu kustību veidošanā ar rokām.

Jolanta Znotiņa, kas pēc studijām Čehijā kļuvusi par projekta ekspertu, parādīja eksotisku numuru: kustību un zīmju poēziju, atdarinot vēja brāzmas, koku zarus līgošanos, lapas pīrbēšanu... Koncertprogrammu bagātināja KC „Rītausma” deju trupa un melodeklamācijas trio ar dziesmu „Es smejos”.

VISBEIDZOT KONCERTA KULMINĀCIJA

– muzikāls uzvedums, kuram pagaidām nav nosaukuma. Tas ir pēc gandrīz mēnesi ilgām radošām nodarbībām tapis uzvedums ar mūsdienīgu tautasdziesmu aranžējumu, kurā saskaņoti darbojas gan dzirdīgie, gan nedzirdīgie jaunieši latviešu tautastērpos. Puiši gan ar

dziesmām, gan ar dejām un mīļu skatienu pūlējās iekarot meiteņu sirdis, tas tik viegli nemaz nebija... Šis latviskais uzvedums patiesi aizrāva skatītājus...

IDEJA PAR MUZIKĀLĀ UZVEDUMA TAPŠANU PIEDER REŽISOREI MARIKAI ANTONOVAI. Viņa par to stāsta: „*Pati pamatideja nepieder man... patiesībā nezinu, kurš pirmais nāca klajā ar ierosmi veidot uzvedumu par to, kā jaunieši meklē savu mīlestību – vērtē, iepazīst viens otru, tiek*

atstumti vai viens otram iepatīkas. Varbūt tā bija projekta iniciatore Aija Kārklīņa, varbūt kora diriģents Edmunds Jonaitis. Katrā ziņā idejai piekritu, saņēmu kaudzīti ar sameklētām tautasdziesmām par šo tēmu un sāku tās likt – kā tādu mozaīku: kas ar ko saderēs, kur veidojas stāsts, kura dziesma šķiet lieka. Beidzot izkristalizējās sešu dziesmu cikls, kurā biju ieraudzījusi stāstu par puisī, kurš aizjāj no mājām līgavu meklēt, izstaigā daudzās mājas, līdz sastop savu īsto meiteni.

Šo dziesmu ciklu savās rokās ņēma mūsu projekta komponists Jānis Pītners. Ar viņu un diriģentu iecerī rūpīgi pārrunājām. Izstāstīju, piemēram, ka ceļa jeb jāšanas motīvs varētu atkārtoties vairākas reizes. Tad arī komponistam radās sava vīzija par uzvedumu un viņš radīja vienotu un ļoti skaistu aranžējumu, kurā katra dziesma plūstoši pāriet nākamajā.

Četros mēģinājumos vajadzēja sagatavot uzvedumu – tas bija ļoti grūti, neliēģošs, un nebūtu bijis iespējams, ja mēs nestrādātu saliedētā komandā, kurā katrs pedagogs atbildīgi un radoši dara savu darbu. Man patiesībā bija jāsaņāgo pedagogu darbs un jāraugās, lai dejas, melodeklamācija, dziesmas un viss pārējais līmējas kopā. Protams, uzvedumu papildina arī manas kustību un ritma idejas, kā arī nelieli teatrāli skeči.

Iesaistīto jauniešu patiesi bija daudz. Vēl trakāk – daži nāca tikai uz pirmajām nodarbībām, bet vēlāk pazuda. Citi iesaistījās projektā vēlāk. Trīs pēdējie aktieri uzradās dienu pirms pirmizrādes – trešdienas mēģinājumā atnāca trīs nedzirdīgi jaunieši no neklātienes grupas un vienā vakarā visu iemācījās.

Kopumā jāsaka, ka visi iesaistītie kolektīvi bija radoši, talantīgi un ļoti motivēti. Raiņa skolas koris šogad ir brīnišķīgs – ļoti talantīgs, draudzīgs un kustīgs. Jaunieši no 1. speciālās pamatskolas arī bija sirsnīgi un atbildīgi, un nedzirdīgo jauniešu komanda bija brīnišķa. Manuprāt, tajā atklājās ne viens vien jauns talants.

Vēlreiz uzsveršu – bez saliedēta un atbildīga pedagogu komandas darba nebūtu bijis iespējams šo darbu paveikt. Piemēram, par melodeklamācijām es nerūpējos vispār – tās visas sagatavoja un iestudēja Jolanta. Tāpat deju horeogrāfijas gatavoja mūsu skolas ritmikas skolotāja Antra. Pārējie pedagogi strādāja ar kori, domāja dzīvās mūzikas pavadījumu un dažādus ritmiskus skaņu efektus, kas, manuprāt, izrādī brīnišķīgi papildina.”▲

SKOLAIZSAKA SIRSNĪGU PATEICĪBU KC „Rītausma” direktorei **Brigitai Aldersonai** par sniegto atbalstu – tautas tērpu nodrošināšanam deju kolektīvam.

Nākamgad paliks desmit gadi kopš skolā sāka organizēt Pasaules Nedzirdīgo dienu, jācer, ka šī tradīcija vairs nebeigsies...

dzirdīgajiem parasti nav apjaušmas.

ŠIS DIENAS NOSLĒGUMĀ norisinājās koncerts, kurā piedalījās visi projekta dalībnieki – dažādu Rīgas skolu audzēkņi, iesaistot arī viesus. Koncertprogrammu atklāja Raiņa skolas direktors Juris Šmits ar apsveikuma runu. Marija Antonova, projekta mākslinieciskā vadītāja, arī iepazīstināja ar šī pasākuma un arī visa projekta jēgu un mērķi – kāpēc vērts iepazīt svešo, satuvināties... Savukārt **Inese Immure**, ilggadīgā

DAUDZ STUDENTU SOCIĀLĀ DARBA PROGRAMMĀS

IVARS KALNIŅŠ NO SIGITAS ĶIKURES PERSONIGĀ UN NO RAV SKOLAS ARHĪVA

Šogad mācīties gribētāju ir pārsteidzoši daudz! Šajā rudenī mācības uzsācis samērā liels nedzirdīgo skaits, apliecinot vēlēšanos apgūt kādu amatu profesionālajās (vairāk nekā 70) un augstākās izglītības iestādēs (16). Acīmredzot to veicina šajā mācību gadā pieejamais bezmaksas surdotulka pakalpojuma nodrošinājums.

PROFESIONĀLAJĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS

Vislielākais nedzirdīgo un vārdzirdīgo audzēkņu skaits ir **Barkavas arodividusskolā**, kurā apdares darbu tehnika profesiju apgūst 31 jauniešs, tostarp 9 mācības tur uzsāka šogad.

Rīgas Amatniecības vidusskolā 18 jaunieši mācās dažādās specialitātēs, apgūstot multimediju, apģērhu un reklāmas dizaina, metālmākslas un ādas izstrādājumu, stila mēbeļu modelēšanas amata prasmi. Šogad šajā iestādē iestājās 8 jaunieši (skat. apakšējā attēlā).

Bet **Alsviķu profesionālajā skolā** šogad iestājušies deviņi: četri izvēlējas koksnas materiālu apstrādātāja amatu, bet divi – pavāru, vēl divi – pāvēra palīga amatu, bet viens – šuvēja profesiju. Kopā tur ir 16 jaunieši ar dzirdes traucējumiem.

Sociālās integrācijas valsts aģentūras (SIVA) Jūrmalas profesionālajā vidusskolā par elektronikas montētāju mācās 2 audzēkņi (viens šogad iestājās), bet pa vienam – datorsistēmu un komerczinību programmās. Savukārt **SIVA koledžā** informāciju tehnoloģijas programmu apgūst viens audzēknis, bet šogad divi jaunieši uzsāka studijas – cilvēkresursu vadības un mārketinga un tirdzniecības programmās.

Vida Meija turpina apgūst bio-medicīnas laboranta profesiju Latvijas Universitātes P. Stradiņa Medicīnas koledžā.

AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS

Īpaša noskaņa ir studentiem, kuri sāk mācīties pēc kāda pārtraukuma. Tā vairs nav nejauša izvēle uz labu laimi, bet gan mērķtiecīgs solis savu sapņu piepildīšanā, kad pieredzi un iegūtās dzīves gudrības iespējams apvienot ar jaunām zināšanām, kas sniedz jaunas iespējas, paplašina redzējumu un paver plašākas iespējas darboties. Gandrīz visi no studējošiem izvēlējušies sociālā darba programmu un visvairāk tieši augstskolā „Attīstība”.

Gan **Sigita Ķikure** (augšējā attēlā vidū), gan **Mārīte Truntika** uzsākušas bakalaura studijas augstskolā „Attīstība” programmā

„Sociālais darbs”. Šajā augstskolā sociālā rehabilitētāja programmā iestājušās **Vita Kamare**, **Ilona Liniņa**, **Velta Kleina**, **Viktorija Romanova** (augšējā attēlā no kreisās), **Elvīra Čaika** (Daugavpilī) un **Raisa Cīvkunova**.

Sigita Ķikure par savu lēmumu uzsākt studijas stāsta: „Mani interesē daudzas jaunas lietas, vēlos paaugstināt savu pašapziņu. Turklāt vīrs pamudināja un šo manu izvēli atbalsta. Man vispār patīk strādāt ar cilvēkiem, tādēļ vajadzīga šī profesija, kas nedzirdīgo vidū maz vēl sastopama.”

Vita Kamare, kurai ir biroja komercdarbinieka profesija, ko viņa apguva RRC (tagad SIVA Jūrmalas profesionālā skola), izlēmusi kļūt par profesionālu sociālo rehabilitētāju: „Mana pašreizējā izglītība nav atbilstoša darbam, kurā patlaban strādāju, tāpēc man jāapgūst šī jaunā profesija. Man patīk strādāt ar cilvēkiem, tas ir interesanti. Arī turpmāk vēlos strādāt turpat, bet par nākotni grūti kaut ko komentēt.”

Arī **Aļona Udovenko** studēs „Attīstībā”, bet apgūs programmu „Cīvēkresursu mēdzments”.

Tulks **Ārija Medne** no Komunikācijas centra arī iestājusies augstskolas „Attīstība” studiju programmā „Sociālais darbs”. Viņa uzsver: „To biju jau agrāk saplānojusi, jo sociālais darbs ir cieši saistīts ar tulka darbu,

kas zināmā mērā ir ar sociālu ievirzi. Nešaubos, šī profesija man noderēs.”

Augstskolas „Attīstība” maģistra studiju programmu „Sociālais darbs” apgūst **Santa Kesenfelde**, bet **Aldis Ādamsons** – 2. līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmu „Sociālais darbs”.

Edgars Vorslovs, kurš gatavojas beigt šo pašu augstskolu bakalaura studiju programmā „Sociālais darbs”, atzīst: „Atskatoties uz četriem gadiem, liekas, ka studijas pagāja vienā elpas vilcienā, kaut arī reizēm bija grūti savienot tās ar darbu. Bet mācīties man patika, jo studēju jomā, kurā strādāju un arī kolektīvs – gan studentu, gan pasniedzēju – manā augstskolā ir labs. Topošajiem studentiem iesaku nepadoties grūtību priekšā, bet mācīties priekš sevis, nevis lai vienkārši dabūtu diplomu. Ne jau diploms apliecina cilvēka profesionalitāti, bet gan studiju laikā iegūtās zināšanas.”

Stradiņa Universitātes maģistrantūrā programmu „Sociālais darbs” apgūst arī **Inese Immure**.

Arī mūsu sportists **Māris Grēniņš** pievērsies sociālajai jomai un iestājies RPI-VA Sociālo zinātņu fakultātē.

Liepājas Universitātes augstākā līmeņa studijas sociālā darbinieka programmā apgūst **Gundega Paņko** un **Guntars Jurševskis**.

Gundega Paņko atzīst: „Lai varētu turpināt darbu pašreizējā darbavietā, esmu spiesta mācīties tālāk. Iespējams, kādreiz nožēlošu šo izvēli. Kas man cits atliek? Tagad baidos, kā man veiksies. Pirmo reizi mūžā mācīšos angļu valodu. Turklāt apvienot studijas ar darbu būs grūti. Par spīti gadiem, tomēr mācīties nekad nav par vēlu!”

Kristīne Zapolska uzsākusi speciālās pedagoģijas studijas Latvijas Universitātes Psiholoģijas, pedagoģijas un mākslas fakultātē.

Vēl daži nedzirdīgie un vārdzirdīgie turpina mācības citās profesionālajās izglītības iestādēs, piemēram, Rīgas Valsts tehnikumā, Rīgas 3. arodividusskolā u.c. Iespējams, vēl citi iestājušies kādā izglītības iestādē, par kuriem šobrīd informācijas „KS” rīcībā nav. ▲

MANA PIEREDZE

Novērojums par mūsu cilvēku komunikāciju ar ārstiem savā pieredzē dalās Valmieras biedrības tulkas IVETA LĀCE – MIEŽITE: „Nedzirdīgie pamatā dalās divās grupās.

Ir tādi cilvēki, kas nemeklē tulku par katru sīkumu, piemēram, ir sena hroniskas saslimšanas un pie ārsta nepieciešamas tikai parastās regulārās pārbaudes un izrakstīt receptes.

Viņi aicina tulku tikai tad, ja ir norīkojums pie kāda speciālista vai uz sarežģītu izmeklēšanu. Tad parasti arī lūdz tulku zvānīt un pierakstīties pie tā speciālista, lai tulks arī pats varētu saskaņot savu pakalpojuma laiku. Ja pie tā paša speciālista jādodas vairākas reizes, tad nedzirdīgais parasti vairs tulku neprasa, jo pats labi visu saprot. Tulks tiek aicināts, ja speciālists uzraksta nedzirdīgajam zīmīti „nākošo reizi paņemiet līdzī tulku”.

Otra grupa nedzirdīgo ir tādi, kas prasa tulku pat uz analīzēm, jo neko nesaprot no medicīnas iestāžu darbības, tulkam jāiet līdzī arī uz aptieku, vēl 100 reizes jāatkārto un uz papīra jāraksta zāļu lietošana.

Pēc ārsta apmeklējuma parasti tulkam vairākas reizes jāatkārto un jāstāsta, ko ārsts ir teicis, jāatceras iepriekšējā mēneša izmeklējumi un vēl slimības vēsture kopš pasaules radīšanas pirmsākumiem.

Ja šāds cilvēks viens pats aiziet pie ārsta, vienmēr ir kāda nesaprašanās un nedzirdīgais tad dod ārstam tulka vizītkarti, un ārsts ir spiests zvānīt un noskaidrot, ko tad īsti pacients vēlas, vai arī pateikt, kas šim pacientam turpmāk jādara. Visbiežāk tas notiek ar zobārstiem, gadās arī ar grūtnieču ārstiem.

Ģimenes ārsti zvana tulkam tad, kad īsti nesaprot, kāda izziņa ir vajadzīga nedzirdīgajam priekš sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņemšanas. Tagad jau esmu iepakozējies pati uzrakstīt visu izziņas U27 saturu un iedodu nedzirdīgajam līdzī, lai nabaga dakterītim nav jāmokās.

Slimnīcu ārsti tulkam nezvana nekad, parasti zvana slimnīcas sociālais darbinieks, ja kādam nedzirdīgam slimnīcā ir kāda patiešām nopietna ķībele. Parasti jau pats nedzirdīgais informē tulku par savu atņemšanas slimnīcā, tulks zvana uz slimnīcu, meklē ārstu un mēģina vienoties par vizītes laiku, lai varētu būt klāt.

Pēc mana iedalījuma pirmās grupas nedzirdīgie slimnīcā jūtas labi, tulku prasa tikai pirmā izmeklējumu / konsultācijas dienā un pēdējā – izrakstīšanās dienā, lai saprastu ārsta turpmākos norādījumus.

Ja slimnīcā ir nedzirdīgais no otrās grupas un ja vēl ar nopietnu saslimšanu, tad tulks var mierīgi pārcelties uz dzīvi slimnīcā, jo tajā konveijera medicīnas mašīnērijā nedzirdīgais apjūk pavisam un vairs nesaprot, kurā burciņā čurāt, kurā iesplaut, kas tas tāds ultrasonogrāfs un magnētiskā rezonanse un kāpēc veselū diennakti nedod ēst un neļauj dzert. ▲

Materiālu organizēja: Ivars Kalniņš

PRIEKŠVĒLĒŠANU DEBATES AR SURDOTULKOJUMU

IVARS KALNIŅŠ NO MĀJASLAPAS "WWW.LTVZINAS.LV"

Priekšvēlēšanu laikā nedzirdīgiem cilvēkiem bieži vien nav pieejama informācija viņiem vislabāk saprotamā veidā par katras politiskās partijas solījumiem, uzskatiem un iepriekšējiem darbiem. Tiesa, tādos masu medijos kā laikrakstos, žurnālos un internetā ir papildinām dažādu materiālu par to, bet, kā zināms, mūsu cilvēki ne vienmēr labprāt lasa tos.

Centrālā vēlēšanu komisija (CVK) divas reizes ir piedāvājusi informāciju par partiju programmām un kandidātiem zīmju valodā savā mājaslapā internetā, tomēr šāda iniciatīva neguva īpaši lielu popularitāti nedzirdīgo sabiedrībā.

Bet, lūk, šogad nedzirdīgiem cilvēkiem tika piedāvāta jauna iespēja – gatavojoties 11. Saeimas vēlēšanām, LTV raidījumam „Izvēlies nākotni” bija nodrošināts surdotulkotājs. Raidījums notika tiešraidē, un kopumā tika tulkotas deviņas diskusijas.

„KS” VEICA DAUDZU CILVĒKU APTAUJU PAR ŠO INICIATĪVU

No mūsu cilvēkiem saņemtas samērā pozitīvas atsauksmes par šīs iespējas izmantošanu. Skatītāji guvuši samērā vispusīgu informāciju par katras politiskās partijas piedāvājumu, kaut arī bijuši dažī nelieli šķēršļi. Pats būtiskākais ir tas, ka, sekojot diskusijai TV, daudz kas kļuvis skaidrāks un vieglāk bijis izvēlēties, par kuru partiju un kādiem cilvēkiem atdot savu balsi.

TĀLĀK MŪSU CILVĒKU KOMENTĀRI

Vai šis raidījums ar tulkojumu bija vajadzīgs un kādi ieguvumi no tā?

SOFIJA LUKŠA (Jūrmala): „Tiešām ļoti noderīgi! Labi saprotamā zīmju valodā. Paldies televīzijai par šo ideju.”

ANITA SLAVINSKA (Daugavpils): „Šis raidījums man sniedza plašāku informāciju, ar lielu interesi vēroju, kā politiķi abpusēji strīdas. Šīs debates nevar salīdzināt ar aprakstiem avīzē. Pateicoties tām, izlēmu, par ko balsot. Bet agrāk man nācās bez īpašas pārliecības balsot par kādu partiju.

Ļoti labi, ka šim raidījumam bija surdotulkotājs, pie tam pa dienu atkārtojums. Kaut gan tas bija pārāk garš, lai koncentrētos, tomēr ieguvumi ir. Man personīgi labāk

patīk subtitri.”

GITA STUPĀNE (Salaspils): „Jā, es skatos šo raidījumu. Ar lielu interesi vēroju, kā debatēs iesaistās vairāki pazīstami sabiedrības pārstāvji. Tajās atklājas katra kandidāta raksturs. Es sapratu visus, katrs runāja par savu politisko partiju, arī tautu neaizmīrsa pieminēt. Vispār nedrīkst vienaldzīgi balsot par kādu partiju. Mums šis raidījums ar surdotulkotāju tiešām palīdzēja,

tāpēc esmu apmierināta. Ceru, ka līdzīgas programmas ar surdotulkotāju redzēsīm biežāk arī turpmāk.”

GUNTA VAZDIKE (Liepāja): „Dienā aizņemības dēļ man izdevās noskatīties tikai pēdējo raidījumu. Jā, vispār tas bija ļoti vērtīgs! Nedzirdīgajiem tas noteikti ir nepieciešams un – arī interesanti. Brīžiem nedaudz nesapratu, ko tulkoja, labprāt lasītu subtitrus. Daudz ko par notikumiem Latvijas politikā uzzinu internetā, un tas man palīdz izšķirties, kad balsoju par kādu partiju. Televīzijas skatīšanās man neiet pie sirds, bet internets gan ir laba lieta.”

MONIKA SENKĀNE (Rēzekne): „Jā, skatījos šo raidījumu. Tā bija ļoti vajadzīga programma mūsu cilvēkiem. Surdotulkotājs palīdzēja saprast, ko runāja partiju pārstāvji. Esmu ļoti apmierināta. Pēc šī raidījuma varēju izlemt, par kādu partiju balsot. Interesanti bija vērot, kā katrs cīnījās, lai uzvarētu.”

JURIS OZOLIŅŠ (Kuldīga): „Daži mūsējie interesējās par šo raidījumu, bet lielākā daļa gan neskatījās, jo ir taču zināms, ka pēc vēlēšanām solījumi parasti tiek laužti. Mūsējiem tas jau apnicis. Tomēr šis raidījums ir vajadzīgs, ja citi to skatās.

Daži kuldīdznieki tikai daļēji saprata tulkojumu, jo tas notika ātri. Citi vēlas redzēt subtitrus. Tie, kas redzēja šo programmu, nāca uz klubu un runāja par to, kas raidījumā izskanējis. Mums ir arī cilvēki, kas vispār neinteresējas par politiku.”

Arī **LIDIJA ŠILINSKA** (Smiltene) domā līdzīgi: „Interesanti vērot šo programmu, bet tik ilgi skatīties uz surdotulku tik mazā formātā ir nogurdinoši, īpaši pensionāriem. Tulki ir dažādi: viens ātri iztulko, otrs neskaidri daktīlē, bet kopumā viņu vērošana prasa lielu koncentrēšanās spēju, līdz ar ātri nāk nogurums. Ir cilvēki no mūsu

PASAULĒ PĒC LABIEM TULKIEM IR LIELS PIEPRASĪJUMS

NO PORTĀLA "EXPRESSNIGHTOUT.COM"

Rošvana Smita no formas nēsāšanas pārgājusi uz parastu, vienkāršāku kreklu. Nē, tas nav jaunākais modes kliedziens. Tas ir darba apģērbs. Rošvana ir pašnodarbināta zīmju valodas tulce. Savulaik viņa nēsāja īstu armijas formas tērpu, jo strādāja jūras kara flotē, pēc tam gaisa spēkos. Viņas dzīve negaidīti mainījās, kad viņa iepazinās ar kādu nedzirdīgu vīrieti.

„Viņam nepatika rakstīt uz lapiņām, tāpēc viņš man iemācīja pāris zīmes. Jutos ieinteresēta un nolēmu to apgūt nedaudz nopietnāk un iestājos Mičiganas (ASV) koledžā. Zīmju valoda man šķita tik skaista, tajā iemīlējos uzreiz.”

Šīs studijas kļuva par jaunu karjeras ceļu, un Rošvana pameta Gaisa spēkus, uzsākot bakalaura studijas Galaudentas universitātē. Pašreizējā studiju maksa semestrī 5 805 dolāru.

Galaudenta, būdama pasaulē pirmā universitāte nedzirdīgajiem, ir sabiedrības un kultūras centrs. „Ja pilnībā neatdodies šai kultūrai, tad ir grūti iekļauties un iegūt arī veiklību un izpratni, lai strādātu par zīmju valodas tulku,” stāsta Smita, kas šajā kopienā dzīvo ar savām abām meitām. Šeit ir restorāni, pieejamas sporta aktivitātes, teātris, pat studentu kanāls, kurā tiek pārraidītas ziņas tikai amerikāņu zīmju valodā (ASL).

„Zīmju valoda pilnībā nesakrīt ar runāto valodu,” skaidro Stīvens Kolins, Tulkošanas nodaļas dekāns. „Var gadīties, ka viena zīme nozī-

mē 3 runātus vārdus. Un otrādi. Kad tulks tulko, var izskatīties, ka zīmju ir vairāk nekā bijis teksta. Piemēram, parunas, teicieni nav pārtulkotami, tad tos nākas skaidrot.”

Programmā ir stundas, kas orientētas uz dzīves situācijām, piemēram, tulkošana izglītības iestādē, tiesā un nekustamo īpašumu sfērā. Studiju programmā tika iekļauta arī anatomija. „Tagad zinu visu par cilvēka ķermeni un kā tas darbojas!” Anatomijas pārzināšana noderīga tulkošanai ārsta vizītes laikā.

„Darba plusi, ka nekad nav jātulko burtiski viens un tas pats, taču ir arī mīnusi – nākas bieži

papildus skaidrot dzirdīgajiem to, kā noris tulkošanas process.”

„Absolventiem karjeras iespējas ir gana plašas,” sakas Kolins. „Var strādāt par tulku augstskolās, aģentūrās, privātfirmās vai kā pašnodarbinātais. Tulkošana notiek dažādās sfērās: izglītībā (vidējā, augstākā, profesionālā) biznesā, medicīnā, valsts iestādēs, sportā, kultūras jomā. Visur, kur vien ir nedzirdīgie klienti. Kvalificētu tulku pieprasījums valstī ir liels. Jo īpaši nedzirdīgo studentu vidū. Pilnas slodzes tulkam vidējie ienākumi sākas no 45 000 dolāriem gadā.”

Rošvanas ieteikumi topošajiem tulkiem: „Aizbrauciet uz Galaudentu! Iepazīstiet nedzirdīgo kopienu, tas ir visātrākais ceļš, kā apgūt zīmju valodu. Un neuztraucieties, ja valodas jums nepadodas. Arī man iemācīties spēju valodu nebija viegli, bet, redz, zīmju valoda man padevās!” ▲

**Pēc interneta materiāliem sagatavoja:
Laura Reisele**

TV ZIŅAS AR TITRIEM

ASV televīzijas kanāls *News 10* šī gada spēcīgo ziemas vētru laikā nodrošināja amerikāņu nedzirdīgos un vārdzirdīgos ar ziņām saistībā ar šo dabas parādību.

Janvārī pāri ASV Austrumu piekrastei traucās vairākas spēcīgas vētras, un vienīgi telekanāls *News 10* piedāvāja jaunāko ziņu titrēšanu reālajā laikā (tiešraidē). Līdz ar to nedzirdīgajiem bija lieliska iespēja sekot līdzi jaunumiem, saņemot brīdinājumus par iespējamām briesmām un draudiem iedzīvotājiem, kā arī uzzināt precīzas laika prognozes un saprast, par ko savā starpā sarunājas TV raidījumu vadītāji. Nedzirdīgie bija uz viena viļņa ar dzirdīgajiem, viņiem bija pilnīga informācija par visu, kas notiek viņu apkaimē.

Arī citas telekompānijas titrēja savus jaunāko ziņu izlaidumus, tomēr tās nebija tiešraides, bet gan ieraksti. Ierakstītu ziņu laikā TV diktori nevar sarunāties pa telefonu ar aculieciniekiem, nav iespējams arī piedāvāt tiešraides no notikumu vietām.

Tāpat patīkami, ka *News 10* ar subtitriem rādīja tiešraides no ASV prezidenta Baraka Obamas viesošanās lielākajā valsts uzņēmumā *General Electric*. Citi kanāli ar subtitriem pārraidīja tikai prezidenta runu, bet nerādīja vizītes gaitu pirms un pēc runas.

ASV nedzirdīgo sabiedrība ir pateicīga *News 10* par lielisko iespēju bez ierobežojumiem sekot svarīgākajiem notikumiem valstī.

Nedzirdīgie cer, ka arī turpmāk tiks demonstrētas tiešraides ar subtitriem reālajā laikā.

Sagatavoja: Pēteris Vilisters

Sākumu lasiet iepriekšējā lpp.

biedrības, kas vispār neseko politiskajai dzīvei. Mums būtu ieteikums: veidot kodolīgu informāciju, un to ielikt LNS mājaslapā.”

Arī KC „Rītausma” apmeklētājiem ir atšķirīgi viedokļi par šo jauno iespēju. Kultūras centra direktore **BRIGITA ALDERSONE** secinājusi: „Cilvēki visumā ļoti pozitīvi atsaucas par šo diskusijas tulkošanas pasākumu. Daudziem tomēr radies savs noteikts priekšstats par partijām un to, ko katra piedāvā. Interesanti bijis vērot, kā izsakās partiju līderi, deputātu kandidāti. Izskan arī kritika: „Kā viņi cits citu apvaino, pārmet, strīdas un kaut ko cenšas pierādīt...”. Nav viegli divas stundas koncentrēties uz surdotulku, bet, ja interesē politika, ja

tai seko līdz, tad tas ir iespējams...”

Bet kā ir ar pašiem tulkiem – vai nav grūti tik garu raidījumu tulkot?

Brigita Aldersone, viens no trim tulkiem, tomēr izsakās pozitīvi: „Godīgi sakot, man jau pašai gribas sekot valsts politikai, tāpēc tulkoju ar baudu katra politika teikto. Grūti nebija, vienīgi sarežģīja tie gadījumi, kad reizē runāja trīs politiķi, pa vidu vēl kaut ko centās iebilst raidījuma vadītājs. Tad bija jādomā, kā to visu iztulkot, kā norādīt uz īsto runātāju tai brīdī... Tad gadījās tā, ka iztulkojam tekstu, kas pašiem liekas interesantāks, vai to cilvēku, kas skaļāk runā. Bija dažas tādas nianšes kā, piemēram, stop

– signālu ne vienmēr spējām iztulkot, jo runātāji bieži runā pāri savam laikam. Bet šādas TV debates taču bija pirmo reizi, mācījāmies...”

Tātad rezumējot var teikt – šis raidījums ar surdotulkojumu bija lietderīgs nedzirdīgajiem skatītājiem.

Tas palīdzēja izvēlēties, kam savu balsi atdot Saeimas vēlēšanās. Tas ir arī pozitīvs signāls no TV puses.

Tagad atliek cerēt, ka pirmajam solim sekos vēl citi līdz tam laikam, kad mūsu cilvēkiem TV būs pieejama daudzās pēc viņu vajadzības izvēlētas programmās ne tikai ar surdotulkojumu, bet arī ar subtitriem. ▲

MŪSU DIENA PIE ELVĪRAS IELAS

ZIGMĀRS UNGURS JURIS GRUNDULIS, VALDIS KRAUKLIS UN ZIGMĀRS UNGURS

SVĒTKU DALĪBNIEKIEM BIJA DAUDZ
KO SKATĪTIES

Galvenais, ka visur varēja arī paši piedalīties. Sportiskās aktivitātes bija uzrīkojuši Rīgas sporta klubi: bija gan dambretes telts (*1.attēlā*), gan bumbiņu mešana ar lauka hokeja nūjām finierī izgrieztos mērķa caurumos, gan miniboulings. Paldies SIA "Daba VES", kas sponsorēja pasākumam dzeramo ūdeni!

Ļoti saistoši norisinājās viceprezidentes Sandras Gerenovskas rosinātais – pavāru konkurss. Visas biedrības bija sarūpējušas savu virtuves arsenālu un gatavoja pašu izvēlēto ēdienu pasākuma apmeklētāju acu priekšā (*6.attēlā*). Gāja jautri: cepa, šmorēja, vārīja tējas. Viss bija. Galu galā žūrija (G. Birnīte, I. Klāsupa un R. Pšepiņnaja – *5.attēlā no labās*) paziņoja uzvarētājus: **pirmajā vietā Rīgas biedrības Jelgavas grupa** – visi attiecīgi noformēti tautiskā stilā, atbilstošs nosaukums, dekorācijas; **otrajā – daugavpilieši, bet trešo vietu dalīja valmierieši un rēzeknieši.** Visi pagatavotie ēdieni tika izdalīti tautai, un vienubrīd pavāru telšu puse izskatījās kā milzīga ēdnīca: visi ēda slavēdami un laizīdamies.

SKAISTUMA UN TALANTU IZKOPŠANA

Sava telts bija arī kosmētikas cienītājam, kas pacietīgi sastājās rindā pēc skaistuma, lai profesionālas speciālistes viņām uzklātu kosmētiku un pamācītu, kā tas pareizi darāms (*2.attēlā*). Citā teltī **dziednieks** cienāja ar karstu ārstniecisko zāļu tēju un konsultēja, kādas tējas katrai kaitēti izvēlēties.

Savukārt **kopas „Cerība” mākslinieki** bija atvēruši veselu meistardarbnīcu, kur jebkurš viņu vadībā varēja pamēģināt radīt mākslu: gan apgleznot sejas un izgatavot rotas, gan gleznot (*4.attēlā*) un grebt kokā. Ļoti jauki, ka mūsu mākslinieki vienmēr tik atsaucīgi un līdzdalīgi!

CEĻU JAUNAI MODEI!

Valmieras vājdzirdīgo skola bija sagatavojusi **uzvedumu – modes skati**. Galveno domu neuztvēru uzreiz, tāpēc par to jautāju skolas tulkam **Elīnai Jefremovai** (*7.attēlā – 1. no kreisās*): „Jēga uzvedumam tāda, ka skolēni bija pret formām padomju laikā un pēc tam. Bet tagad atkal parādījusies vēlme, lai skolai būtu savas formas, pēc kuras tās skolēnus varētu pazīt. Uzvedumam mēs sameklējām pat pionieru atribūtiķu – kaklautus, cepurītes.”

Vēl kādā sētas no stūrī lielos un mazos apmeklētājus ar saviem trikiem priecēja pašmāju cirka meitenes **Jolanta Znotiņa** un **Marika Antonova**. Visi varēja izmēģināt roku žonglēšanā, bumbiņu mētāšanā un ķeršanā (*3.attēlā*).

NOSLĒGUMA KONCERTS

Ap dienas vidu sākās svētku pasākuma otrā daļa – pašdarbnieku koncerts. Piedalījās, kā jau tas beidzamajos gados kļuvis par tradīciju, pilnīgi visas biedrības, kā arī KC „Rītausma”, Latvijas Nedzirdīgo jauniešu organizācija un Komunikācijas centra „nabaga vientuļās beibes”.

Par uzvedumiem nerakstīšu, jo tie jau bija redzēti jūnijā pašdarbības festivālā Liepājā. Tiesa, tajos šoreiz bija šis tas pamainīts. Tomēr vairākos pašdarbnieku izgājienu vairs nejutu to entuziasmu, ar kādu tie tika izpildīti Liepājā. Savukārt citi, piemēram, daugavpiliešu Austrumu cirks, joprojām piesaista.

Visumā koncerts bija izdevies. Noslēgumā viceprezidente Sandra Gerenovska sirsnīgi pateicās „visiem, visiem, kuri kaut pirkstiņu pielika, lai šos svētkus noorganizētu” (*8.attēlā*).

VIENĀ SKRIEŠANĀ

Vēlāk Sandrai pajautāju, ko viņa uzskata par raksturīgāko šī gada Nedzirdīgo dienas atzīmēšanā.

BALTĀ NAMA UN JAUNĀ NAMA

Sandra: „Godīgi sakot, nezinu, nebija laika pavērot. Jau no pl. 7 vienā skriešanās, bija te tas jāizdara, te kādam kas jāatgādina, citam kaut kas jāpasaka... Tikai uz beigām varēju apsēsties un koncertu mierīgi noskatīties.

Par ideju svinēt Elvīras ielā jāsaka – tā sanāca pati no sevis. Jo apstākļi spieda, sākumā jau gribējām rīkot „Rītausmā”, taču tur uzradās visādi šķēršļi – galvenais tas, ka zeme nav mūsu.

Vairākas reizes braucu uz Rīgas domi, tur sastapos ar nekompetenci, vienu reizi viens darbinieks pieprasa tādus papīrus, citu reizi cits darbinieks prasīja atkal citus papīrus, zaudējām daudz laika, bet jēgas nekādas. Rīgas dome arī atteicās pasākumu atbalstīt finansiāli. Labi, ka palīdzēja mūsu pašu SIA: Zīmju valodas centrs, Surdocentrs, Komunikācijas centrs, liels paldies viņiem! Kā visu izdevās realizēt, tas jāprasa tautai.”

LAI VĒRTĒ TAUTA!

Labi, jautāsim tautai! Jau Seneka teica: *Vox populi, vox dei* jeb tulkojumā no latīņu valodas: Tautas balss – Dieva balss.

Ēvalds Grabežs: „Tas labi, ka svētki notiek uz mūsu pašu zemes. Iepriecina šie visādie pasākumi, kuros visi varēja paši piedalīties un izmēģināt spēkus. Ļoti labi!”

Marina Ogorodņikova: „Ļoti patīk, ka ir tik daudz visādu pasākumu, super!”

Juris Grundulis, seniors: „Te ir labāk nekā agrāk citās vietās. Protams, tas lielā mērā atkarīgs no laika apstākļiem. Ja šodien būtu lietus, tad būtu problēmas, jo šeit viss notiek pagalmā zem klajas debess.”

Velta Kleina: „Šeit svinēt mūsu dienu ir pat daudz jaukāk, jo esam savā mājās un nekur nav labi kā mājās...”

Anatolijs Stepanuks: „Svinēšanu šogad nevar ne salīdzināt ar citiem gadiem, kad cilvēki tikai sanāk uz koncertu un, kad tas beidzas, tad nav kur palikt, ātri vien jāizklīst.

Šeit savu dienu varam atzīmēt paši savās mājās, nav jāmaksā noma par vietu, telpām, cilvēki labi jūtas starp savējiem. Viss ir lieliski, un es gribētu arī nākamgad šeit svinēt Nedzirdīgo dienu!” ▲

JŪS JAUTĀJĀT, MĒS ATBILDAM

ATBILD SAEIMAS DEPUTĀTE

Intervijas sākumu lasiet 3. lpp.

Šeit dažas atbildes uz „KS” jautājumiem sniedz Saeimas deputāte AIJA BARČA.

Viens no visbiežāk uzdotiem jautājumiem dažādās tikšanās reizēs ar sociālajiem darbiniekiem ir tieši par pensijām.

Vai ir kāda atšķirība dzirdes invalīdu pensijām no parasto pensionāru pensijas?

Latvijā likums „Par valsts pensijām” nosaka invaliditātes, apgādnieka zaudējuma un valsts vecuma pensijas piešķiršanas, pārrēķināšanas un izmaksas kārtību. Invaliditātes pensiju piešķir, ja pierādītas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas par ne mazāk kā 3 gadiem. Aprēķinot invaliditātes pensiju, in-

validitātes cēlonis netiek skatīts.

Nedzirdīgie pensionāri vienmēr uzdevuši jautājumu: kāpēc dzirdes invalīdi, aizejot pensijā, saņem tikai vecuma pensiju, bet nesaņem vairs invalīdu pensiju. Bijuši dažādi skaidrojumi. Kāds ir jūšējais?

Likums „Par valsts pensijām” noteic, ka, izpildoties pilnajam pensijas vecumam (pašreiz 62 gadi gan sievietēm, gan vīriešiem), invaliditātes pensijas saņēmējam tiek piešķirta valsts vecuma pensija.

Ja invaliditāte noteikta beztermiņa (uz mūžu), valsts vecuma pensijas apmērs tiek saglabāts iepriekšējā apmērā, ja pārrēķinot tas būtu mazāks.

Visiem invalīdiem arī pēc 62 gadu ve-

cuma tiek saglabātas iepriekšējās sociālās garantijas.

Vai strādājošie dzirdes invalīdi (III grupa) var veikt invaliditātes pensijas pārrēķinu, cik bieži?

Pensiju pārrēķinu var veikt vienu reizi gadā (pēc nostrādātiem 12 mēnešiem).

KC „Rītausma” jūs rosinājāt strādājošos invalīdus doties priekšlaicīgā pensijā. Lūdzu, precizējiet, uz ko tas attiecas?

Priekšlaicīgo valsts vecuma pensiju var pieprasīt persona, kuras kopējais darba stāžs ir 30 vai vairāk gadu. Šo pensiju piešķir divus gadus ātrāk (šobrīd no 60 gadu vecuma) un izmaksā 50% apmērā. Priekšlaicīgo valsts vecuma pensiju neizmaksā, ja persona turpina strādāt. ▲

PAR MĀJOKĻA DROŠĪBU

Mūsu lasītāji interesējas, kādas ir iespējas lētāk un nedzirdīgajam cilvēkam piemērotāk aprīkot mājokli ar signalizācijas sistēmu. Un ne tikai pret zagļiem, durvju uzlaušanu, bet arī pret ugunsgrēku un gāzes un ūdens noplūdi.

Jā, tādu iespēju piedāvā bezvadu apsardzes sistēma *GSM Sargs Pro*, ko izplata SIA Smart Vision, kas atrodas Rīgā, Kurbada ielā 1 – 12. Šīs firmas darbinieks **Igors Meikšs** laipni sniedza konsultāciju par iespēju arī nedzirdīgajiem lietot šo sistēmu. Pastāv daudzveidīgas iespējas: var uzstādīt detektorus, kas reaģē uz kustībām, dūmiem, karstumu, durvju un logu atvēršanu, stikla izsišanu, gāzes noplūdi, ūdens noplūdi, vibrāciju. Turklāt nav jāurbj sienās caurumi un jāvelk vadi, jo **sensori un detektori ir bezvadu.**

Ir jāmaksā tikai, lai šo sistēmu nopirktu, uzstādīt var arī pats, tas nav sarežģīti. To var izdarīt 2 stundu laikā, uzstādīšanas instrukcija ir latviešu un krievu valodā. **Liels pluss ir tas, ka nekādas abonēšanas maksas šai apsardzes sistēmai nav!** Ir tikai maksa par SIM karti (sākot no 1 Ls), jo, lai sistēma varētu sūtīt jums sms, tajā jāievieto jebkura mobilo sakaru operatora vai arī apsardzes firmas SIM karte. Jāmaksā arī par sūtītajām sms.

Nedzirdīgajiem īpaši svarīgi ir tas, ka šo sistēmu var kontrolēt ar sava mobilā telefona izziņām. Tas nozīmē, ka, iedarbojoties, piemēram, gāzes noplūdes detektoram, jūs saņemat trauksmes sms uz mobilo telefonu, izziņā būs norādīts, kurš detektors nostrādājis, un pēc tā būs zināms, ka notikusi gāzes noplūde. **Tālākā darbība ir pašu ziņā.** Var aizbraukt uz mājām apskatīties, kas noticis, var izsaukt ārkārtas dienestu 112 vai policiju, piezvanīt un palūgt kaimiņam, lai paskatās. Var arī izsaukt apsardzi, lai brauc un pārbauda.

Firma kā lielu priekšrocību Rīgas rajonā, Jelgavā un Olainē piedāvā iespēju trauksmes gadījumā izsaukt operatīvo apsardzes darbinieku grupu. Izsaukums maksā tikai 6 Ls, ieskaitot PVN un nekā-

das abonēšanas maksas nav. Jāmaksā tikai par katru konkrēto gadījumu, kad izsauca apsardzes grupu.

Mazliet sīkāk par to, kā vadīt signalizācijas sistēmu ar sava mobilā telefona sms. Piemēram, jūs neatrodieties mājās un gribat ieslēgt signalizācijas sistēmu. Jāsūta izziņa ar šifru: 1234ARM. Pienāks atbildes sms: *Host is activated!* Tas nozīmē, ka signalizācija ir ieslēgta.

Ja esat aizmirsis, vai signalizācija ieslēgta vai izslēgta, tad var aizsūtīt pārbaudes sms: 1234CHECK. Pienāks atbildes sms: *Host is activated!* (signalizācija ir ieslēgta), vai arī: *Host is deactivated!* (ja signalizācija nav ieslēgta). Ar sms var arī atsevišķi ieslēgt vai izslēgt trauksmes sirēnu.

Ja jums pašam signalizācijas sistēmas vadīšana ir par sarežģītu, tad var noslēgt arī standarta līgumu ar apsardzes firmu un visu kontroli par reaģēšanu uz trauksmes signāliem nodot viņu rokās. Tādā gadījumā trauksmes signālu no jūsu mājas automātiski saņems viņi un brauks pārbaudīt un rīkosies tālāk pēc vajadzības. Bet būs jāmaksā mēneša abonēšanas maksa par apsardzi no 12 Ls mēnesī.

Signalizācijas sistēmas un cenas skatīties mājaslapā: www.gsmsargs.lv.

Liela priekšrocība ir arī tāda, ka zagļi nevar atvienot signalizāciju, atvienojot elektrību, jo sistēma turpina darboties ar savu akumulatoru, arī lielākā daļa detektoru darbojas ar baterijām, un pēc elektrības atslēgšanas sistēma spēj strādāt līdz pat četrām diennaktīm. Turklāt sistēma jums sūtīs sms arī par to, ka atslēgta vai pieslēgta elektrība.

Nomaļos reģionos, kur sliktā mobilo sakaru uztveršana, ar signalizācijas sistēmu problēmu nebūs, jo tai ir jaudīga antena ar 3 metrus garu kabeli.

Šāda sistēma ir labs risinājums jebkurai mājai. Lai jums veicas! ▲

Informāciju sagatavoja:
Zigmārs Ungurs

PAR INVALIDITĀTES GRUPAS MAIŅU

Lasītāji interesējas par to, kādos gadījumos nedzirdīgajam 3. grupas invalīdam piešķir 2. invaliditātes grupu.

Atbild Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas (VDEAK) vadītājs vietnieks **Māris Andersons**:

Invaliditātes noteikšanas kritēriji atspoguļoti 2010. gada 28. decembra Ministru kabineta noteikumos Nr.1209 „Noteikumi par prognozējamās invaliditātes, invaliditātes un darbspēju zaudējuma noteikšanas kritērijiem, termiņiem un kārtību”.

Par to, kuros gadījumos 3. grupas dzirdes invalīdam var noteikt 2. grupu, izlemj Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas amatpersona, ņemot vērā klienta veselības traucējumus, to ietekmi uz ikdienas dzīves aktivitātēm, kā arī tādus sociālos faktorus kā vecumu, izglītību, darba pieredzi un prognozi. ▲

Informāciju sagatavoja:
Zigmārs Ungurs

PAR NODOKĻIEM

Kādos gadījumos pienākas nodokļu atvieglojumi par apgādībā esošu bērnu un kad un kā to pārtrauc aprēķināt? Atbildi sniedz VID konsultanti.

Atvieglojumi pienākas par nepilngadīgu bērnu un par bērnu, kamēr viņš turpina mācības vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iegūšanā, bet ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai.

No 18 gadiem līdz 24 gadu vecumam, lai apliecinātu atvieglojumu pamatošību, VID klientu apkalpošanas centrā katru gadu jāiesniedz mācību iestādes izziņa par to, ka bērns turpina mācīties.

Ja bērns ir sācis strādāt, tad nodokļu atvieglojumi nepienākas. Tādā gadījumā jāgriežas VID klientu apkalpošanas centrā ar algas nodokļu grāmatiņu un jānoņem bērns no apgādības. Tas jā dara nekavējoties, jo nepienākošā nauda vienlīdz būs jāatdod atpakaļ valstij. ▲

Informāciju sagatavoja: Gunta Birnīte

VĒROJUMI UN IESPAIDI PNF 16. KONGRESĀ

✍ VALDIS VOITKEVIČS

Šī kongresa devīze bija – Nedzirdīgo pasaules atdzimšana, un tā galvenā uzmanība bija koncentrēta uz nedzirdīgo cilvēktiesību izvērtējumu un aizsardzību saistībā ar ANO Konvencijas prasībām.

Kongresu apmeklēja 2100 dalībnieku no 125 valstīm. Sevišķi iespaidīga bija tā

atklāšanas ceremonija ar daudzām rūpīgi sagatavotām prezentācijām – priekšnesumiem, dekorācijām, gaismas un mūzikas efektiem, skolēnu līdzdalību utt.

Tas viss noslēdzās ar milzīgas tortes ēšanu par godu PNF 60 gadu jubilejai, un dāvanā visi saņēma mazu kūciņu ar PNF simboliku.

LEKCIJU TEMATIKA – DAUDZPUSĪGA

Dažādi speciālisti sniedza lekcijas par dažādām tēmām – nedzirdīgo izglītību, zīmju valodu, nedzirdīgo studiju iespējām, jaunattīstības valstu problēmām, cilvēktiesībām. Nedaudz par tām!

Barbara Erza (ASV) – dalījās pieredzē par saviem pētījumiem bilingvālās apmācību metodes izmantošanā Taizemē (2010). Tur skolotāji šo metodi neizmanto, zīmju valodu nezina un apmācībā to nelieto. Viņa ir sagatavojusi metodisko materiālu un izdevusi grāmatu par bilingvālās apmācības ieviešanu skolās, kur tas vēl notiek.

Larīna Arsī un Natans Evanss (Austrālija) – runāja par to, kā nedzirdīgajiem kļūt pastāvīgākiem (autonomiem) un atbrīvoties no dzirdīgo kontroles zonas. Notiek nedzirdīgo klubu atdzimšana, kuri agrāk tika slēgti. To starpā veidojas sadarbība un informācijas apmaiņa.

Luīza Resende (Brazīlija) informēja, ka Amazones džungļos daudziem nedzirdīgiem bērniem ir kohleārais implants un viņi vairs nelieto zīmju valodu.

Veidojas nepatīkama situācija, kad medicīna sāk kontrolēt un iejaukties nedzirdīgo struktūrās, padarot tās vieglāk

iespaidojamas. Līdz ar to zīmju valoda un kultūra netiek pienācīgi novērtēta.

Sāra Houge (ASV) un Lasi Upahs (Nigērija) bija nobažījušies par to, ka Āfrikas nedzirdīgo kopienās šķelšanos var radīt dažādi faktori: reliģiju daudzveidība, zīmju valodas lietošana (vai nelietošana), izglītības līmenis nedzirdīgo skolās un tālākmācībā.

Helēna Gada (Dānija), nedzirdīga advokāte, strādā Dānijas Sociālās apelācijas padomē, vēlreiz pievērsās ANO Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām. Viņa aicināja plašāk izmantot šo dokumentu visos gadījumos, kad nedzirdīgo organizācijas vērsas savās valdībās ar prasībām cilvēktiesību ieviešanā.

ANO Konvencija ir rokasgrāmata, instruments nedzirdīgo dzīves kvalitātes uzlabošanā. Tas attiecas arī atsevišķi uz konvencijām par sieviešu, bērnu un jauniešu tiesībām.

Eiropas Nedzirdīgo jauniešu, Klusās Okeāna un Dienvidamerikas jauniešu organizāciju pārstāvji dalījās domās par situāciju savu cilvēktiesību aizstāvībā, minot diskriminācijas faktus, attiecības ar savām nedzirdīgo organizācijām u.c.

IESKATS SPECIĀLO INTEREŠU GRUPĀS

Centos arī pavērot, par ko sprieda speciālo interešu grupu apmeklētāji. Lūk, ieskats dažās no tām!

Nedzirdīgo etnisko minoritāšu grupas ietvaros notika vispasaules skautu saņakšme, kurā apsprieda starptautiskas noņemnes sarīkošanu, skautu vēsturi un viņu aktivitātes pasaulē (lektors K. Mulkvīns, Īrija).

Nga Turi Moari no Jaunzēlandes savukārt dalījās pieredzē par to, kā šīs zemes nedzirdīgie pamatiedzīvotāji cīnās par savu zīmju valodas un kultūras saglabāšanu. Šajā nolūkā nodibināts nedzirdīgo izglītības centrs, kurā pirmoreiz kopā sapulcināti 105 nedzirdīgie no visas valsts.

Nedzirdīgo – neredzīgo cilvēku interešu grupā mani gaidīja patiešām liels pārsteigums par to, ko iespēj cilvēks, par spīti savām grūtībām. Nedzirdīgā kanādiete Kristīne Rošerte pastāstīja, kā viņa apceļojusi 33 pasaules valstis.

Būdama arī neredzīga no 24 gadu vecuma, viņa 2 gadus strādājusi kā brīvprātīgā (izglītības projekta vadītāja) Nigērijā

kādā vietējā nedzirdīgo – neredzīgo kopienā. Apguvusi 12 valodas. Pašlaik viņa veic līdzīgu darbu Nepālā, būdama advokāte un projektu koordinatore, ir divu grāmatu – ceļojumu aprakstu krājumu autore.

Jā, un viņai jau bijuši 12 baltie spieķi (neredzīgo pazīšanās zīme), kas viņu pavadijuši ceļojumos un darba gaitās.

Nedzirdīgu vecāku dzirdīgie bērni

Šī ir īpaša interešu grupa – CODA. Par savu pieredzi stāstīja laulāts pāris no nedzirdīgo „jauktās” ģimenes, kuru trīsgadīgais dzirdīgais dēls ar tēvu (beļģi) sarunājas flāmu zīmju valodā, bet ar māti (dānieti) – dāņu zīmju valodā.

Torillo Ringso no Norvēģijas informēja par CODA darbību savā valstī. Tur nedzirdīgie vecāki var mācīties un apmainīties pieredzē dzirdīgu bērnu audzināšanā.

Netradicionālas seksuālās orientācijas grupā varēja iepazīties ar 8 geju un 1 lesbietes dzīves stāstiem videoierakstos, kas veikti Dienvidāfrikā ar titriem viņu zīmju valodā.

Nobeigums nākamajā numurā

LASĪTĀJI VĒRTĒ

JAUTRĪTE GROMA: Kopsola lasītāja esmu no avīzes dzimšanas...

Pirms tās centīgi lasīju visus Informatīvos biļetenus. Savā laikā arī rakstīju. „Kopsolītis” tagad kļuvis izskatīgs un pievilcīgs. Bet šoreiz par septembra laidieni!

Pirmā uzreiz acīs iekrita A.Pavlina bilde. Tā kā zināju par gaidāmo jubileju, tūlīt lasīju Ineses

interviju. Patika jau ļoti, jo sevišķi tas, ka darba lietas uz brīdi bija pastumtas malā, un intervētais vismaz centies būt vienkārši Arnolds, nevis kārtējā projekta didītājs.

Kā nākošo lasīju Ivara interviju ar Anatoliju Stepanuku, domāju, ka par maz šī viena lappuse tik bagātam mūžam, jo te jau mums ir staigājoša nedzirdīgo teātra mākslas vēsture, cilvēks, kas spēlējis visās slavenajās mūsu teātra māmuļās E.Elksnes izrādēs, cilvēks, kas aizrautīgi mīl šo mākslu un veltījis tai visu savu brīvo laiku.

Ar intriģējošu virsrakstu mani uzrunāja raksti par cietumu, likās, nu lasīšu kārtīgu kriminālo gabalu par dzīvi tajā, bet... abi šīs tēmas raksti manī drīzāk izraisīja aizvainojumu, pat dusmas, jo atkal vaina par sprieduma smagumu tiek uzvelta tulkam.

Protams, katram cilvēkam ir tiesības domāt un izteikt savu viedokli, bet no savas ilggadīgās tulka darba pieredzes varu teikt, ka bieži nedzirdīgie sev nelabvēlīga sprieduma gadījumā kā uz vainīgo norāda tulku, uzskatot, ka tam nu vajag aizstāvēt nedzirdīgo un tulkot „pareizi”.

Nav jau absolūtās patiesības, arī tulks var pārprast teikto, bet ne jau tik ļoti, ka nevainīgais tiek pataisīts par vainīgo. Man šķita, ka es atpazīstu rakstā minēto kundzi, – ja tā ir, man ļoti žēl viņas likteņa, tas varēja būt savādāks.

Raksts par Alūksnes grupas svētkiem uzreiz atsauc atmiņā, kā mēs ar „Rītausmas” mutvārdu žurnālu braucām tur uzstāties, kā mūs laipni sagaidīja Maruta, bet Čaburs cienāja ar truša gaļas maizītēm. Tieši laipnība un sirdssiltums bija tā laika Alūksnes biedrības vizītkarte. Es ceru, tā ir arī tagad.

Pie patīkami lasāmiem ierindoju rakstus par Māra Grēniņa medaļu kilogramiem un Valda Voitkēviča darbību un panākumiem ārpus Latvijas.

Gribu atzīmēt arī rakstu par jauno Rīgas skolu, jo atsauksmes no bērnu vecākiem esmu dzirdējusi dažādas, tādēļ priecājos, ka tiek rīkotas ekskursijas, un ceru tuvākajos mēnešos pati savām acīm redzēt jauno skolu. ▲

Materiālu un foto organizēja: Ivars Kalniņš

AR GUDRU GALVU UN ZELTA ROKĀM

ILZE KOPMANE JURIS GRUNDULIS

Raja Lilija

Divas dāmas labākajos gados ar „Kopsoli” un Infocentra darbiniekiem dalījās savā dzīves pieredzē un ar neskaitāmiem piemēriem demonstrēja, ko visu tik iespējams izdomāt, paveikt, izgatavot, ja vien cilvēkam galva un rokas savā vietā. Mums, kā tautā saka, mutes palika vaļā...

Tā arī radās vēlēšanās par viņām pastāstīt „Kopsoli” lasītājiem. Varbūt dažlab, sekojot viņu piemēram, sarosīsies – gan dzīve interesantāka kļūs, gan ar iztikšanu vieglāk, gan vairāk pārmaiņu dažbrīd tik vienmuļā ikdienā.

LŪK, IEPAZĪSTĪETIES – RAJA PŠENIČNAJA!

Ierādās pie mums, no galvas līdz kājām eleganti gērbusies pašas darinātā apģērbā. Viņas vaļasprieks – dažādu sadzīvē noderīgu lietu darināšana šujot, adot, tamborējot. Bet pats galvenais – vispirms visu pamatīgi izdomājot.

„Es visu laiku buros galvā. Kā ieraugu kādu audumu vai dzijas gabalu, tā uzreiz galva pati sāk „strādāt” tajā virzienā – ko no tā var vēl kaut ko nebijušu dabūt gata-vu.”

Raja rāda dažādus oriģinālus un pielietojumā universālus darinājumus no viņas rīcībā esošiem vai nejausi nonākušiem materiāliem. Lūk (*Raja demonstrē*), adījums – šaura šallīte, ko brīvi apvīt ap kaklu, var citā reizē kalpot kā jostiņa ap vidu, vēl kādreiz – būt par galvas apsēju. Izskatās labi visādi.

Vai arī: bija no seniem laikiem balta, visai izskatīga blūze, bet „koda”, un nu no tās tapušas ļoti efektīgas asas švammītes – cimdiņi, ar ko noberties pašiem vai arī kādas

virsmas spodrināt.

Meistarienei Rajai ir vēl un vēl ko stāstīt un rādīt. Lūk, no apnikušajiem vannas aizkariem sašūti ietilpīgi iepirkumu maiši, no mēbeļu auduma atgriezumiem tapušas modernas plecu somas.

„Izdomāt var bezgala daudz, bet cilvēkiem liekas vienkāršāk apnikušās lietas izmest un pirkt atkal jaunas un jaunas,” saka Raja. Viņa būtu priecīga, ka viņai piedāvātu atsevišķas apnikušas lietas, kas vairāk nepieciešamas jaunu lietu darināšanā. Tādas, piemēram, būtu džinsu apģērbu kabatas, samta tērpi, vakarkleitas no brokāta, spoža vai citādi interesanta auduma, jostu aizdares, rāvējslēdzus, mākslīgo kažokādu atgriezumus utt.

Rokdarbu meistare demonstrē brokāta teātra somiņu, mazus maciņus santīmiem, mobilajiem telefoniem, aditus uzrocītus, adītas ziemas cepures un tamborējumu vasarai. No paras-

tas makšķerauklas veidotas masāžas švammītes, no neilona lentām darinātas greznas piespraudes – rozītes, no krāsaina materiāla izgatavoti dāvanu maišiņi, pārvalki puķupodiem, sedziņas un vēl, un vēl...

PA KURU LAIKU?

Tāds jautājums rodas, visu to redzot! Raja saka, ka mājās darba daudz, bet viņu uztur možu tas, ka visu laiku jādoma, ko vēl varētu izgatavot: „Domāju, darot visus pārējos mājasdarbus. Daudz sakonservēju ziemai, mājās sekoju kārtībai – man patīk, ka valda tīrība, visas lietas savā vietā. Piekususi nekad nejūtos, kaut arī ceļos agri, ap sešiem. Pats pirmais, ko daru, izvingrojos. Tad seko brokastis – pašai, vīram, kaķim. Manā ēdienkartē ļoti daudz dārzenu un augļu. Tas ir pats labākais, ko cilvēkam daba dāvā.”

DZĪVES CEĻŠ

No kurienes viņai šī māka? Izrādās, Raja beigusi šuvēju 16. arodskolu Rīgā – kā jau daudzas viņas gadagājuma nedzirdīgās sievietes; rokdarbu mīlestību mantojusi no savas toreizējās skolotājas Veronikas Cvetkovas. Ļoti patīcis toreiz arī aust. Bet pie stellēm kopš skolas gadiem vairs nav tikusi, taču šobrīd viņas rīcībā mājās ir 3 šujmašīnas – kājminamā, elektriskā un overloka.

Jā, pēc arodskolas beigšanas par šuvēju viņa strādājusi apavu fabrikā „1. Maijs” – pie kurpēm. Iešuvusi rāvējslēdzus, kurpju virsas, līmējusi. Tā 26 gadi aizritējuši algotā darbā pie konveijera.

Bet no 1990. gada nu ir pašai sava amatniecība mājās. Kādreiz bija modē grīdsegas no bieza auduma strēmelēm, no kaprona zeķēm. Ar to sāka un tā līdz šodienai ar radošu izdomu jau darina citas lietas.

„Par dzīvi nesūdzos. Cilvēkam ir jākus-tas, jādarbojas, dzīvē jāatrod sava interese. Esmu iepazinusi cilvēkus, kuriem patīk tas, ko daru, un viņi man pasūta šo to. Ir prieks, ka arī cilvēkiem kaut kas noder. Labprāt izrādu un pastāstu, ko un kā darīt. Ar šo darbu man dzīve liekas spilgtāka, vairāk piepil-dīta, kaut ko var arī nopelnīt.

Ja kāds var man kaut ko piedāvāt vai vēlaties, lai dalos savā pieredzē, lūdzu, rakstiet īsziņas 20025815.”

DRAUDZENE LILIJAI ILJINA

Abas dāmas draudzējas jau no bērnudārza, pēc tam skolā un tālāk visā dzīvē. Tagad abas nodarbojas ar mājamatniecību. Lilijai tuvāka tieši šūšana: mīksti velūra zābaciņi – zeķītes siltām kājām; apavu iekšzsoles, vestes, kakla apliekamie „ceļotājiem”, spilventiņi, čības un daudz kas cits top, viņas čaklo roku darināts. Šo māku un mīlestību uz darbu mācējusi ieaudzināt darbmācības skolotāja Rīgas skolā, jo tā iznācis, ka citur nekur viņa nav mācījusies.

Pēc skolas strādājusi Jelgavas trikotāžas fabrikā, uz adāmmašīnas darinot visdažādākos gatavos apģērbus – jakas, džemperus, vestes, šalles, kostīmus. Kad tā likvidēta, bijis daudz privāto pasūtītāju. Lilija bija šuvēja, un atkal kā pie konveijera tapa naktskrekli, blūzes, kleitas, jakas utt.

Bet tad sākās brīvais tirgus, un pamazām viņas darinājumus izkonkurēja lietoto apģērbu bodes, „humpalas”, Ķīnas ražojumi. Bet arī tagad Lilija cenšas līdzī turēties draudzenei Rajai, kas viņai bieži „pasviež” jaunas idejas, pamudina un neļauj ieslīgt bezdarbībā.

KAD BĒRNI JAU LIELI

„Tā viņi aiziet savā dzīvē, un mēs paliekam savā,” abas saka, un jūtams, ka to viņas pieņēmušas kā dzīves likumsakarību. Jaunajiem jau vairāk interesē modernākas lietas no veikaliem, kaut arī gan bērni, gan mазbērni savā laikā tāpat tikuši apadīti un apšūti.

Raja un Lilija reti apmeklē kultūras centru „Rītausma”, jo ceļš uz Rīgu un atpakaļ katru reizi izmaksā dārgi. Taču uz lielajiem pasākumiem ierodas vienmēr. Raja nesen Nedzirdīgo dienā pat aktīvi darbojās žūrijas komisijā, kas vērtēja nedzirdīgo pavārmeistaru pagatavotos ēdienus.

Dzīvesprieku, možumu un izdzīvošanas māku no viņām var pamācīties. Kā soļot pa dzīvi ar smaidu un pārliecību par savu vietu tajā... ▲

PROBLĒMA – BEZDARBS: KĀ TO RISINA KRIEVIJĀ

Bezdarba problēma ir aktuāla ne tikai Latvijā. To par nozīmīgu savā valstī atzinis arī Krievijas prezidents Dmitrijs Medvedevs. Kādus ceļus nodarbinātības jautājumu risināšanā iesaka izmantot mūsu kaimiņvalsts speciālisti? Par to lasiet šajā rakstā.

Krievijas Nodarbinātības dienestā 2010. gadā gan reģistrēti tikai 2,2 miljoni bezdarbnieku, bet faktiski viņu ir vismaz 7 miljoni jeb 9,2 % no visiem darbaspējīgajiem Krievijas iedzīvotājiem, un tas ir ļoti daudz. Protams, starp invalīdiem bezdarba līmenis ir vēl augstāks.

Valsts sociālie darbinieki uzskata, ka dažādu grupu invalīdiem darbā iekārtošanā var palīdzēt **Medicīniskās un sociālās ekspertīzes komisiju izsniegtās darba rekomendācijas**. Tomēr tikai 27% nedzirdīgo atzīst, ka šīs rekomendācijas palīdz reāli atrast darbu. Turklāt parasti rekomendācijās ir norādīts, ka „nav vēlams darbs ar augstu trokšņu un vibrāciju līmeni”, kā arī „nedrīkst strādāt augstumā un ar kustīgiem mehānismiem”. Dažreiz šie ieraksti traucē atrast darbu, darba devēji ir atteikuši pat augsti kvalificētiem nedzirdīgiem virpotājiem un atslēdzniekiem, jo darbgaldos taču ir daudz kustīgu detaļu.

Krievijas likumos iekļauta norma, ka lielākiem uzņēmumiem jārezervē noteikts darbvietu skaits cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Diemžēl izmaiņas likumos tagad vairs neprasa to darīt mazākos uzņēmumos. Agrāk firmā ar vismaz 30 strādājošiem bija jāparedz, ka tiek rezervētas darbavietas invalīdiem, tagad šī prasība izvirzīta tikai uzņēmumiem ar 100 un vairāk darbiniekiem.

Invalīdu organizācijas tomēr uzskata, ka tieši darbavietu rezervēšana ir daudz labāka metode bezdarba problēmas risināšanā nekā specializēto rehabilitācijas centru izveide. Tomēr vairums Krievijas nedzirdīgo vēlas strādāt kopā ar dzirdīgajiem un veikt kvalificētu darbu.

Daudziem ir palicis atmiņā „mācību-ražošanas uzņēmumu” (MRU) sistēmas sabrukums, kas sākās pēc PSRS sabrukuma – 1990-to gadu vidū. Tad izzuda uzņēmumu „mācību” funkcija, jo pēc profesijas apguves vairs nebija valsts uzņēmumu, kas agrāk labprāt pieņēma nedzirdīgos darbā. Otrkārt, valsts atcēla MRU piešķirtās nodokļu atlaides. Privatizācija un brīvais tirgus izjauca izveidoto sistēmu. Pēc 2000. gada visiem jau bija skaidrs, ka galvenais veids, kā atrast darbu, ir meklēt to brīvā tirgū.

Ja nedzirdīgajam ir izdevies atrast darbu dzirdīgo kolektīvā, bieži vērojamas citas problēmas – **nevienlīdzīga attieksme no vadības puses un komunikācijas grūtības**. Ja ir izdevīgas virsstundas, tās parasti saņem dzirdīgie, tā teikt „*jums tāpat maksā pensiju*”. Nereti ir gadījumi, kad nedzirdīgos norīko veikt pašus nepatīkamākos darbus – „*lai tik mēmais pamēģina sūdzēties, tāpat viņam nekas nesanāks...*”.

Ir, protams, pozitīvi piemēri – lielā rūpnīca „Uralmaš” vai tirdzniecības tīkls „Ašana”. kas savos lielveikalos pieņem darbā nedzirdīgus kasierus un preču saiņotājus. Interesanti, ka Maskavā „Ašana” veikalos parasti strādā nedzirdīgie no Piemaskavas, jo Maskavā pierakstīts nedzirdīgais ar diviem bērniem saņem tik lielas invalīdu piemaksas pie invaliditātes pensijas, ka viņam nemaz nav izdevīgi strādāt.

Šajā ziņā Maskavas nedzirdīgie gandrīz sansieguši Vācijas līmeni, kur arī izdevīgāk saņem nedzirdīgā pensiju un nestrādāt, nevis strādāt zemi atalgotu darbu. Šāda sistēma tomēr nav pareiza, jo dīkdienība un zvīnēšana dīvēnā var ātri novest pie alkoholisma un izlaidības.

Cits variants – pievērsšanās ēnu ekonomikai – daudzi pabalstu saņēmēji uzsāk nelegālu tirdzniecību – staigā pa vilcienu vagoniem un tirgo višādus sīkumus – suvenīrus, bižutēriju, avīzes. Citi nedzirdīgie veic sezonas darbus – strādā celtniecībā, remontē mājas un dzīvokļus. Viņi strādā gan individuāli, gan brigādēs. Tomēr derētu atcerēties, ka šādas „haltūras” brigādes neko nemaksā pensiju fondā un vecumdienās to var nākties nožēlot.

Nīderlandē, piemēram, invaliditātes pensiju saņem tikai cilvēki ar pilnīgu darbaspēju zudumu. Pārējie var pretendēt uz valsts pabalstiem un atbalstu, bet viņiem ir jāizstrādā un jāiesniedz savs individuālais darba meklēšanas un sociālās integrācijas plāns. Pabalstu var izmantot, lai apmeklētu speciālus kursus, saņemtu maksas konsultācijas, psihologa palīdzību vai mācības, kas palīdzētu uzsākt individuālo uzņēmējdarbību. Bet visiem pasākumiem jābūt pamatotiem un vajadzīgiem. Pašlaik Nīderlandē puse no pabalstu saņēmējiem atrod darbu vai uzsāk savu biznesu.

Krievijā apsver iespēju ieviest līdzīgu sistēmu. Skaidrs, ka nedzirdīgajiem izstrādāt individuālu plānu nav nemaz tik viegli, bet te viņiem varētu palīdzēt Viskrievijas Nedzirdīgo biedrības zinošie speciālisti. Tomēr pastāv bažas, vai Krievija ar iesīkstējušo birokrātiju un ierēdņu bailēm, par to, kur var aizplūst individuāli piešķirta nauda, būs gatava uz šādu soli.

Pašlaik Krievijā darbs ir tikai nedaudz vairāk nekā pusei nedzirdīgo. Nodarbinātības dienests viņiem bieži vien piedāvā tikai nepatīkamus un slikti apmaksātus darbus. Īpaši smaga situācija ir mazās pilsētās, bet arī galvaspilsētā Maskavā, pat ja nedzirdīgais ir gatavs slaucīt ielas, viņu izkonkurē iebrāucēji no Vidusāzijas, kas ar prieku berzīs ietves par visniecīgāko atalgojumu.

Maskavas Tehniskās universitātes (MTU) zinātnieki uzskata, ka **nedzirdīgajiem būtu jācenšas apgūt tieši augstāko tehnisko izglītību**, jo inženiertehnisko zinātņu speciālisti ir ļoti pieprasīti darba tirgū. Invalīdiem bez izglītības darbs ir tikai 25%, bet starp nedzirdīgajiem ar augstāko izglītību – vairāk nekā 65%. MTU pieredze liecina, ka vislabākos rezultātus dod nedzirdīgo studentu iesaistīšana darbā uzņēmumos uz nepilnu slodzi, vēl turpinot mācības beidzamajosursos. Šāda pieeja garantē, ka 100% nedzirdīgo absolventu iegūst darbu.

Diemžēl vairums nedzirdīgo izvēlas nemācīties universitātēs, bet apmierinās ar profesionāli tehnisko skolu vai tehnikumu izglītību.

Ir daudz perspektīvu profesiju, kur dzirdē nav svarīga, kā piemēru var minēt datorizainu un grafiku, reklāmas un animācijas filmu izstrādi.

ANO Konvencija par invalīdu tiesībām aizliedz nedzirdīgo diskrimināciju darba tirgū.

Tieši no katra nedzirdīgā ir atkarīgs, cik sekmīgi izdosies darba devējam pierādīt, ka viņš darba tirgū ir tikpat „vērtīgs” kā dzirdīgais. ▲

*No žurnāla VES materiāliem sagatavoja:
Pēteris Vilisters*

KC "RĪTAUSMA"

5. novembrī pl. 14
publiska akcija

"PIE ATMINU UGUNSKURA"

Gaidīsim visus esošos un bijušos LNS, LNS MRU darbiniekus.

Nāciet ar ģimenēm un draugiem, līdz ņemot groziņu!

Pasākums notiek LNS projekta "Klusuma pasaule" ietvaros ar ESF (85%) un Latvijas valsts (15%) atbalstu.

PIEMIŅAS VĀRDI

Šie ir ventspilnieces Ainas Poikānes atvadu un pateicības vārdi savam brīnišķīgajam dzīvesbiedram HARIJAM KRAMIŅAM, kurš aizgāja mūžībā šovasar.

Aina izklājusi savā priekšā kaudzi fotogrāfiju no laimīgiem kopdzīves brīžiem un, tajās skatīdamās, atceras vai visu viņa un savu dzīves gājumu.

Jelgavas Kurlmēmo skolā mācījušies vienā klasē, pēc tam ceļi šķīrušies uz ilgiem gadiem, kad katram bijusi sava ģimene, bērni un darbi.

No jauna tikušies baznīcā, kad abu ceļi otrreiz krustojās.

Harijs bija cilvēks, kurš prata itin visu – tāda darba nebija, ko nespētu paveikt: celtnieks, galdnieks, traktorists, metinātājs, santehniķis, dārkopis utt. Visiem vajadzīgs, visiem izpalīdzīgs.

Viņš bija interesants cilvēks – savā reizē mācēja pajokot, savā pārsprīst nopietnas lietas.

Daudz lasīja, skatījās regulāri TV ziņas.

Aina ar gaišām skumjām pārstaigā kopīgos ceļus un saka viņam tur, Augšā, paladies par kopīgo gājumu. Dusi mierīgi, Harij, mēs tevi patūrēsim labā atmiņā, ar labiem vārdiem.

*Ainu Poikāni uzklausīja:
Ilze Kopmane*

SPORTA KONGRESS ROMĀ

ZIGMĀRS UNGURS NO LNSF ARHĪVA

Latvijas Nedzirdīgo sporta federācijas prezidents Varis Straziņš un federācijas izpilddirektore Iveta Kraze nesen atgriezās no Starptautiskās nedzirdīgo sporta komitejas (ICSD) 43. kongresa, kas no 13. līdz 15. septembrim norisinājās Itālijas galvaspilsētā Romā. Kongresā piedalījās sporta organizāciju pārstāvji no 47 valstīm. Zinot saspringto situāciju, kas valda nedzirdīgo sportistu vidū pēc 17. Nedzirdīgo ziemas olimpisko spēļu atcelšanas, palūdzu VARIM STRAZIŅAM plašāku interviju par kongresā spriesto.

Ar kādām domām un izjūtām devies uz šo kongresu?

Braucot uz Romu, man bija bail, ka tik tur nenotiek revolūcija. Bija sakrājis daudz problēmu. **Pirmkārt**, Nedzirdīgo ziemas olimpisko spēļu atcelšana Slovākijā dažas dienas pirms to sākšanās. **Otrkārt**, tagad radušās neskaidrības par 22. Nedzirdīgo vasaras olimpisko spēļu organizēšanu Grieķijā 2013. gadā. Grieķi gan var un grib organizēt, taču visa pasaule zina, ka šī valsts ir ļoti dziļā finansiālā krīzē, faktiski bankrota priekšā, un diez vai kāds piešķirs naudu nedzirdīgo olimpiādes rīkošanai. **Treškārt**, Kanāda atteicās organizēt 18. Nedzirdīgo ziemas olimpiskās spēles 2015. gadā. Tas viss kopā tiešām radījis lielu neapmierinātību un neziņu starptautiskajā nedzirdīgo sporta sabiedrībā.

Kādi ir šo problēmu dziļākie cēloņi?

Par Slovākiju jau viss ir skaidrs - uzticējās nepareizajam cilvēkam, kurš netika pienācīgi kontrolēts. Grieķijā ir pieredzējuši sporta dzīves organizatori, viņi tiešām varētu noorganizēt vasaras olimpiskās spēles, arī valsts tur atbalsta sportu, taču visticamāk, ka finanšu krīzes dēļ to vienkārši nespēs. **Par Kanādu** - tur nav īstas skaidrības, finanšu krīzes tur nav, valsts ir bagāta, tāpēc nav skaidrs, vai nu tā vienkārši negrib finansēt, vai arī neuzticas savas valsts nedzirdīgo sporta vadītājiem.

Olimpisko spēļu un jebkura augsta līmeņa sacensību organizēšanā ļoti daudz kas atkarīgs no tās valsts ekonomiskā stāvokļa un politikas, kurā sacensības notiek. Valstu valdības bieži mainās, arī tas rada nestabilitāti.

Ir vēl tāda slimība pašu nedzirdīgo sporta organizatoriem, ka gribēšana un pārliecī-

ba jau ir liela, bet ar darīšanu - kā nu sanāk. Piemēram, ievēl sporta valdībā kādu vēja-grābsli un viņš saka: *o, man valdībā ir viens paziņa, nu tik es visu sagādāšu, nu tik mums būs viss!* Bet, kad sāk strādāt, tad čiks vien iznāk.

Cilvēkam jābūt ar organizatora talantu, atbildības sajūtu, jāpārzina līgumu nianšes, finansēšanas sistēma, jāspēj vest pārrunas ar valdību, jāprot izvēlēties labus darbiniekus... Kā redzams, valsts nedzirdī-

go sporta vadītājam ir jābūt spējīgam mēdžerim.

Tāpēc bieži gadās, ka nedzirdīgais sporta vadītājs pieaicina dzirdīgos un uztic viņiem gan organizēšanas darbus, gan naudu un finanšu operācijas. Sacensības beidza, un tad visi brīnās, kur palikuši tie miljoni... Tiešām ir gadījies, ka daudzās valstīs (Kopenhāgenā 1997. g., Romā 2001. g.) pēc Olimpisko sacensību nobeiguma daļa naudas vienkārši „pazūd”.

Tagad Starptautiskajai Nedzirdīgo sporta komitejai ir jauns prezidents angļis Kreigs Krovlejs (*Craig Crowley*). Viņš sāk sakārtot tās lietas, un visi iepriekšējā prezidenta kontakti un mutiskās vienošanās ar valstīm vairs nav spēkā, ja vien nav rakstveida līgumi. Cerams, viņš aktīvi strādās, brauks un kontrolēs, kā valstis organizē tām uzticētās sacensības. Viņš var arī veikt pārrunas ar attiecīgās valsts valdību, piemēram, ar Grieķiju par olimpisko spēļu rīkošanu, var noslēgt trīspusēju līgumu starp valsts valdību, ICSD un valsts atbildīgo nedzirdīgo sporta organizāciju. No ICSD prezidenta ir daudz kas atkarīgs - no tā, cik viņš būs aktīvs, prasmīgs un gudrs.

Un kā ir ar Latviju? Šķiet, ka Latvijas nedzirdīgajiem ir paveicies, ka viņu sporta federācijas vadītājs ir prasmīgs mēdžeris.

Man ir biznesa pieredze, un tas ļoti palīdz arī sporta pasākumu organizēšanā. Tikai vienu reizi valsts atteikuma dēļ nokļuvi nepatīkamā situācijā. Tas bija 2010. gadā, kad valstī pilnā plaukumā bija finanšu krīze un man bija jāorganizē 3. Eiropas nedzirdīgo čempionāts zāles futbolā. Vispirms valdība

tās sacensības akceptēja jau vairākus gadus iepriekš, bet pēc tam īstu finanšu garantiju Latvijā dod tikai gadu pirms sacensībām. Toreiz valdībai nebija naudas un tā man jātaja, kādas būs ekonomiskās sankcijas, ja valdība nedod finanšu garantiju. Atbildēju, ka vislielākais būs morālais zaudējums, Latvija zaudēs daļu autoritātes. Taču par finanšu (soda) sankcijām var mēģināt pārliecināt EDSO, informējot, ka Latvija atsakās organizēt finanšu krīzes, nevis cita iemesla dēļ. Laicīgi pasteidzot to nekavējoši nokārtot, un tas izdevās.

Kas vēl nozīmīgs notika šajā kongresā?

Kongresā par biedriem uzņēma jaunas dalībvalstis - Franciju un Maurīciju. Apsprieda Slovākijas Nedzirdīgo sporta federācijas izslēgšanu no ICSD biedru vidus par to, ka tā izgāza 17. Nedzirdīgo ziemas olimpiskās spēles. Tomēr šis priekšlikums neguva balsu vairākumu. Galvenais iemesls bija tas, ka dalībvalstis vēl cer atgūt savus avansā iemaksātos finansiālos līdzekļus, kurus pārskaitīja slovākiem pirms olimpiskajām spēlēm.

Otrs iemesls: nebūtu pareizi aizliegt Slovākijas nedzirdīgajiem sportistiem piedalīties starptautiskajās sacensībās tikai tāpēc, ka viņu sporta vadītājs izrādījās negodīgs.

Kongresā uzstājās pretendente uz 22. Nedzirdīgo Vasaras olimpiskās spēļu rīkošanu 2013. gadā - Ungārija. Diemžēl viņi bija spējuši sagatavot tikai bukletu, nebija vizuālas prezentācijas uz ekrāna un, manuprāt, vēl sliktāk tas, ka nebija arī pārstāvja no Ungārijas Nedzirdīgo sporta federācijas.

Kongress tomēr deva piekrišanu Ungārijas pārstāvjiem turpināt darbu, lai iegūtu no Ungārijas valdības rakstveida garantijas par finansiālu atbalstu un sporta bāzu nodrošināšanu.

Kādi sporta notikumi vēl gaidāmi tuvākajos gados?

Tika apstiprināti šādi pasaules čempionāti: vēl **2011. gadā** badmintonā no 29. oktobra līdz 5. novembrim Bučonā (Bucheon), Korejā; **zāles futbolā** no 18. līdz 26. novembrim Orebro, Zviedrijā; **2012. gadā** teikvando - Venecuēlā; galda tenisā - Japānā; vieglatlētikā - Kanādā (ja līdz šā gada septembra beigām no Kanādas valdības netiks saņemtas finansiālas atbalsta garantijas, tad šīs sacensības pārcels uz Grieķiju); smilšu volejbolā - Ukrainā; volejbolā un grieķu / romiešu cīņā - Bulgārijā; bet **2013. gadā** Somijā hokejā.

2017. gada Vasaras nedzirdīgo Olimpiskās spēles vēlējās uzņemt trīs kandidātvalstis - Argentīna (Buenosairosa), Turcija (Ankāra) un Spānija (Barselona). Šīs valstis parādīja prezentāciju par savām iespējām. Kongress balsojot nolēma, ka **23. Vasaras olimpiskās spēles 2017. gadā uztic rīkot Turcijai (Ankaras pilsētā).**

Taipejas 2009. gada Nedzirdīgo vasaras olimpisko spēļu organizācijas komiteja

Sākumu lasiet iepriekšējā lpp.

sniedza galīgo kopsavilkumu. Daži interesanti fakti: šo olimpisko spēļu galīgais budžets bija aptuveni \$ 72.000.000 (99,93% valsts atbalsts); spēlēs piedalījās 81 valsts ar 4017 dalībniekiem; sacensības notika 17 sporta veidos un 177 disciplīnās; tika uzstādīti 55 jauni pasaules rekordi.

Kongresā bija ieradies arī Taipejas mērs Hau Lung – Bin un svinīgi pasniedza ICSD ziedojumu 13, 694 ASV dolāru apmērā; tādu pašu summu bija saņēmusi arī Taivānas Nedzirdīgo sporta federācija.

Runājot par neskaidrībām nākamā Nedzirdīgo olimpisko spēļu rīkošanā, Latvijai tas laikam nav tik svarīgi, jo mums augstākā līmeņa sportisti ir tikai daži?

Olimpiskās spēles ir katra sportista sapnis, visi cer tur piedalīties, tāpēc mums ir svarīgi tas, kas notiek ar olimpisko spēļu rīkošanu. Olimpisko spēļu līmeņa sportistu mums tiešām ir ļoti maz. Cilvēki vienkārši negrib trenēties.

Gadās tāda situācija, ka, atnākot pāris reizi uz treniņiem, sportists jau jūtas nopelnījis braucienu uz Olimpiādi. Bet lai parāda rezultātus, izpilda normatīvus! Daži sportisti to negrib vai nevar saprast. Bet jaunie saprot: ja nav rezultātu, tad nav arī ko cerēt uz braukšanu. Diemžēl neviens jauns talants beidzamajos gados tā arī nav parādījies, tomēr es ceru un gaidu!▲

SPORTA ĪSZIŅAS

✍ ZIGMĀRS UNGURS

LIETUVIEŠU BASKETBOLISTI – PASAULES ČEMPIONI!

Lietuvas nedzirdīgie basketbolisti uzvarēja 3. Nedzirdīgo pasaules čempionātā basketbolā Itālijā. Finālspelē viņi ar rezultātu 101:73 pieveica Venecuēlu, kas ieguva otro vietu. Bronzu izcīnīja Ukraina, kas spēlēja par trešo vietu ar 68: 41 uzvarēja Grieķiju.

Sievietēm par čempionēm kļuva Zviedrijas komanda, finālā ar 50:46 pārspējot lietuvietes, kuras ieguva sudraba medaļas. Trešajā vietā Ukraina.

Sīkāka informācija šeit: <http://www.palermo2011.org/en/results/results.html>

GUNITA – TREŠĀ SPĒCĪGĀKĀ

Valmieriete Gunita Širante Latvijas čempionātā maratonā (42,195 km) izcīnīja 3. vietu ar rezultātu **3:36:06.35**. Pirmās vietas ieguvējas rezultāts bija 3:08:27.35.

ČEMPIONI VELOKROŠĀ

Rīgas parkā Anniņmuižā 17. septembrī norisinājās Latvijas Nedzirdīgo sporta federācijas balvas izcīņa velokrošā. Vīrieši sacentās 15,8 km distancē un pirmo vietu ieguva **Emīls Krams**. Otrajā vietā Mārcis Skabs, bet trešajā – Andis Krams.

No sievietēm visātrāk 9 km distanci pieveica **Ilze Āre**, aiz viņas otrajā vietā palika Natālija Riznika, bet trešajā – Līne Kleina – Brūvere. Žēnu grupai distances garums bija 5,5 km un pirmais finišēja

Artis Ozols, otrais Alens Āre, bet vairāk šajā grupā dalībnieku nemaz nebija.

Meitene bija tikai viena – Amanda Intsone, un viņa kļuva par čempioni savā grupā.

KURAM LIELĀKA LĪDAKA?

17. septembrī Babītes ezerā pie Spuņciemā notika Rīgas Nedzirdīgo meistarsacīkstes spiningošanā. Veiksmīgākais spiningotājs **Ilmārs Dombrovskis** ar 6 zivīm (7, 34 kg).

Trīs lielākās zivis – visas līdakas – noķēra: A. Kovaļovs (1, 58 kg; 63 cm); I. Dombrovskis (1, 56 kg; 63 cm) un P. Ločmelis (1, 46 kg; 63 cm).

Noķertie lomi svārstījās no 14 gr līdz 7 kg, un jāteic bija pat tādi dalībnieki, kam šoreiz nebija ne asakas. Ko darīt, tāds liktenis savu reizi var piemeklēt pat visprasmīgākos makšķerkāta meistarus.

PĀRLIECINOŠS ČEMPIONS

Babītes ezerā 1. oktobrī risinājās Latvijas Nedzirdīgo sporta federācijas balvas izcīņa spiningošanā. Piedalījās 14 makšķernieki. Pirmo vietu ar 7,64 kg zivju ieguva **Aleksandrs Romanovs**.

Pārējie no viņa tālu atpalika. Otrās vietas ieguvējam Vladimiram Koreņikam bija tikai 1,64 kg zivju. Trešajā vietā Andrejs Kovaļovs ar 1,53 kg zivju. Visi trīs no Rīgas sporta kluba „Nedzirdīgo sports”. Četri dalībnieki nenokāra nevienu zivi. Aleksandrs Romanovs izvilka arī vislielāko zivi – 2,05 kg smagu un 69 cm garu līdaku.▲

ĪSAS ZIŅAS NO LNS MĀJASLAPAS

✍ IVARS KALNIŅŠ

Nedzirdīgs vīrietis pateicas Dievam par atgūto dzirdi (13.09) – kara veterāns pēc spēcīgas zemestrīces ASV atguva dzirdi.

Kenijā nolaupīta nedzirdīga sieviete, viņas meklējumi pagaidām nesekmīgi (14.09) – somāliešu banda viņu nolaupīja, pirms tam nogalināja viņas vīru.

Mobilo telefonu varēs pārvērst par videotelefonu (15.09) – ASV Tehnoloģiskā kompānija demonstrēja šo izgudrojumu.

Smēķēšana ietekmē dzirdes spēju (16.09) – to pierādīja pētījumos Eiropā, Āzijā un ASV.

Apdrošinātāji apmaksās dzirdes aparātus (20.09) – ASV likums: apdrošināšanas firmām jāapmaksā šis aparāts bērniem līdz 18 gadiem.

Šons Forbss: pārveido populāru mūziku dziesmas zīmju valodā (30.09) – intervija un videoklips.

Top pirmie asistenti personām ar dzirdes traucējumiem (04.10) – pirmās piecas vārdzirdīgas dāmas apgūst šo jauno profesiju.

IZ BIEDRĪBU DZĪVES

Valmierieši zina savas tiesības, tomēr labprāt papildina zināšanas* (12.09.) – viņi uzzināja par darba tiesībām. Pēc tam viņi aktīvi sportoja – Nedzirdīgo diena

Valmierā – šoreiz veselīga un sportiska* (12.09). **Mēs mākam un varam! Tā valmierieši saka pēc radošajām nodarbībām*** (14.09) – viņi izmēģināja teātra kustības un sagatavoja brošas

Kuldīgā: Pašu izaudzētās ražas skate un meža veltes sēnotājiem (14.09). **Sveiciens visiem Nedzirdīgo dienā no Daugavpils!*** – viņi atceras savus Goda biedrus (16.09) 14 spiningotāji sacentās - **Kuram – lielāka līdaka, kuram – ne asakas...** (20.09).

Liepājniekiem pašiem prieks par savu veikumu* (21.09) – viņi radošajās nodarbībās izmēģināja zīmēšanu un brošu gatavošanu.

Plavīnieši veido rindu vēlēšanu iecirknī (21.09) – viņi piedalījās Saeimas vēlēšanās.

Ieskats Liepājas Amatnieku namā: garas, garas dzintara krelles un daudz citu skaistu lietu* (22.09) – liepājnieki apmeklēja izstādi.

Nedzirdīgo diena Ventspilī: kuģītis, dziesmas, spēles un...

(22.09) – ventspilieši svin. Kuldīgā: Jaunajiem biedriem jānodod zvērests (22.09) – Nedzirdīgo dienā jaunie biedri izgāja pārbaužu jūmus.

Pieredzes apmaiņas turpinās: rīdzinieki apciemo Rēzekni, bet tukumnieki ierodas Rīgā un Daugavpilī* (23.09). **Rudens – talku laiks. Arī kapuvietās...** (03.10) – valmierieši godina aizsaulē aizgājušos nozīmīgos cilvēkus.

Daugavpilieši iepazīstas ar savas pil-sētas sasniegumiem* (04.10) – viņi apmeklēja Uzņēmēju dienu Latviešu kultūras centrā (*attēlā*).▲

* Ar zvaigņīti atzīmētie pasākumi notika projekta "Klusuma pasaule" ietvaros.

LNS projekts "KLUSUMA PASAULE"

Ieguldījums tavā nākotnē

EIROPAS SAVIENĪBA

GALVENIE PASĀKUMI BIEDRĪBĀS 2011. GADA NOVEMBRĪ

DAUGAVPILĪ

9. XI pl. 13 Nedzirdīgo Mārtiņdiena

18. XI pl. 14 Latvijas dzimšanas diena

VENTSPILĪ

26. XI pl. 14 Mūsu dzīve

VALMIERĀ

10. XI pl. 16 Mārtiņi

14. XI pl. 14 IK Dvēseles daile

26. XI pl. 15 Katrīnas

JELGAVĀ

7. XI pl. 17 lekcija

TUKUMĀ

6. XI pl. 13 Zelta lapkritis

13. XI pl. 13 Mārtiņdiena

RĒZEKNE

10. XI pl. 13 Mārtiņdiena

15. XI pl. 13 Mutvārdu žurnāls

RĪGĀ

5. XI pl. 14 Pie atmiņu ugunskura

9. XI pl. 18 Mārtiņdiena

12. XI pl. 13 Zelta briedumā

18. XI pl. 14 Sarkans – balts – sarkans

Reģionālo biedrību klubos regulāri notiek arī avīžu, žurnālu koplasišana, tematiskas pārrunas, lekcijas. Detalizēts plāns LNS mājaslapā www.lns.lv; pasākumu sadaļā vai uz vietas reģionālajās biedrībās.

LNS BIEDRĪBU PASĀKUMI

RĪGĀ

18. XI pl. 14 Latvijas dzimšanas diena
(līdzīgi groziņš)

VENTSPILĪ

21. X pl. 15 Pārrunas

22. X pl. 15 „Kulinārijas informācija”

28. X; 24. XI pl. 15 Preses apskats

29. X pl. 15 Jauniešu saiets „Pārventa”

29. X pl. 18 IK „Veselība”

2. XI pl. 15 Jaunākā informācija

11. XI pl. 15 Mārtiņdiena

18. XI pl. 15 LR proklamēšanas diena

RĒZEKNE

1. XI pl. 13 Aktuālākā informācija

8. XI pl. 13 IK Saimniecīte

11. XI pl. 12 Lāčplēša diena

19. XI pl. 16 Dzimšanas dienas svinības

22. XI pl. 13 Informācija, pārrunas

29. XI pl. 11 Adventes vainagu
darināšana

KULDĪGA

4. XI pl. 12 Mārtiņi

8. XI pl. 14 Novusa draugi

11. XI pl. 9 Prāta spēļu konkurss

14. XI pl. 12 Notikumi pasaulē

18. XI pl. 14 LR Proklamēšanas diena

19. XI pl. 12 Par veselību

22. XI pl. 11 Novusa draugi

28. XI pl. 16 Viss par medu

PĻAVIŅĀS

18. XI pl. 12 Jubilāru diena

23. XI pl. 12 Koplasišana (Līvānos)

SMILTENĒ

15. XI pl. 12 Latvijas dzimšanas diena
(Alūksnē)

17. XI pl. 11 IK – Pa leģionāru ceļiem

VALMIERĀ

17. XI pl. 16 Latvijai – 93

28. XI pl. 14 Vienkārši būt kopā

„KOPSOLĪ” PASTĀ

Rakstām šeit pateicībā par jaukajiem brīžiem mūsu bērnu, mazbērnu skaistajā šī gada 46. izlaidumā Valmieras Vādzirdīgo bērnu internātvidusskolā. Mēs, bērnu vecāki un vecvecāki, bijām ļoti aizkustināti un pārsteigti par skaisto izlaiduma koncertu un skolas zāles noformējumu u.c.

Paldies tiem bērnu vecākiem, kas piedalījās šī pasākuma sarīkošanā, sagādāja skaisto dāvanu skolai – zālei lielo pulksteni, organizēja brīnumaino ziepju burbuli un skaisto fotobildi.

„Mazā Ansīša” pagalmā, kur visus priecēja vakara pārsteigums – salūts. Par ieguldīto darbu ar lielu mīlestību, par smaidu LIELUM LIELAIS PALDIJS Paulas Kesenfeldes vecākiem, jauko vakara spēli un rotaļām Vladislava Kravļa un Kristapa Krastiņa vecākiem un draugiem.

Novēlam jauniešiem un viņu vecākiem veselību, izturību, dzīves ceļu sākot!”

46. izlaiduma bērnu vecvecāki

IPAŠIE SVEICIENI

JEFROSINIJAI MAURIŅAI

Skrien gadi prom, tie laiku skaita,
Ir tajā dzīvots, trakots, smiets,
Šiem gadiem netici jauna jūtīs,
Vēl jāveic tas, kas dzīves kausā liets!

Vēlam dzīvesprieku, možu garu un
veselību turpmākajos dzīves gados.

Vīrs Francis, dēli Viktors un Dainis
ar ģimenēm un, protams, Rēzeknes
biedri

Saules bērniņš – tas esi tu,
Puteklītis – no saules bīris.

Rainis

Apsveicam ILZI GABRANOVU un
ANDRĪ BUČI ar mīļā mazuļa nākšanu
pasaulē!

Pļaviņu draugi

♥ VĒLAS IEPAZĪTIES ♥

Jauna, brīva sieviete (42 gadi, vādzirdīga) draudzības nolūkā vēlas iepazīties ar brīvu vīrieti. Lūgums rakstīt īsziņu vai zvanīt tel.26568526. Gaidīšu!

EVALDAM ABAKOKAM

Palūdz pava-
sarim,
Lai tas spēku
aizdod.
Palūdz pute-
ņiem,
Lai gadiem
pēdas jauc.

Ēvald, tēti, opīt! Vismīļākie sveicieni
85. jubilejā! ♥

Sieva Anna, meita Līga ar vīru
Jāni, mazmeitas Viola un Albīna Luīze

LĪDZJŪTĪBA

Visskaistākā dzīve var pārtrūkt,
Negaidot rieta, neprasot sirdij,
Cik sāpju tā aizejot atstāj...

† Mūžībā aizgājusi mūsu biedre OLGA
DRANDE (1928.10.05. – 2011.09.09.).
Izsakām dziļu līdzjūtību ģimenei, tuvinie-
kiem un draugiem. Lai vieglas smiltis!

Rīgas biedrība

Galvenā redaktore: ILZE KOPMANE
Datormakets: JURIS GRUNDULIS
Iespīests: SIA "ELPA - 2"

Nākamais numurs 16. novembrī